

VEDEN ÄÄRI

LYHYTELOKUVAN OHJAUS JA TEKOPROSESSI

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Elokuva- ja tv-ilmaisun osasto
Opinnäytetyön kirjallinen osio
Kevät 2008
Emmi Liesmäki

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Viestinnäkoulutusohjelma
Liesmäki Emmi: Veden ääri lyhytelokuvan ohjaus ja tekoprosessi.
Elokuva- ja tv-ilmaisuksen osaston opinnäytetyö, 72 sivua, 22 liitesivua
Kevät 2008

TIIVISTELMÄ

Ohjasin 19 minuuttisen fiktiivisen lyhytelokuvan Veden ääri. Se on tarina 10 vuoden ikäisestä Siljasta ja yksinjäätymisestä.

Kirjallisessa osiossa käyn läpi elokuvatuotannon prosessia esituotannosta jälkitöihin ohjaajan näkökulmasta.

Pohdin prosessin aikana läpikäymiäni tuntemuksiani ja pyrin perustelemaan tekemiäni tuotannollisia ja taiteellisia ratkaisuja.

Asiasanat: ohjaus, lyhytelokuvatuotanto

Lahti Polytechnic
Institute of Design
Degree programme in Visual communication
Liesmäki Emmi: process of directing, shooting and producing a short film titled Water's Edge
Thesis for the Department of film and Television, 72 pages, 22 appendices
Spring 2008

ABSTRACT

For my thesis I directed a 19 minute short film titled Veden ääri (Water's Edge). It is a story of a 10 year old girl named Silja and deals with the subject of loneliness.

I will go through the creative process of the Film from the pre- to the post-production and from the director's point of view.

In the written part I will also cover my feelings during the process, trying to present the production, as well as the artistic decisions and arguments made.

Key words: directing, short film production.

SISÄLLYS

ALKUSANAT

Oman opinnäytetyöni kirjallisen osion rakennekaavio 9

PROLOGI

Lähtökohta 11

EKSPOSITIO

Elokuvan aihe ja käsikirjoitus 15

STARTTI

Henkilöiden roolitus ja Elokuvan ilme 19

1. KÄÄNNE

Yle myynti, tuotanto 26

ANTI-KLIIMAKSI

Epätoivo ja asioiden vaikeus 27

1. HALFPOINT

Kuvauksiin valmistautuminen ja viime hetken muutokset 30

MIDPOINT

Kuvaukset Lahdessa ja Kuusankoskella 33

2. HALFPOINT	
Kuvausten jälkeinen saamattomuus ja tyhjyys	37
KLIIMAKSI	
Materiaali ja leikkaus	39
2. KÄÄNNE	
Äänenjälkityöt	44
LOPPURATKAISU	
Yhteenvedo	46
KEVENNYS	
Aino Suholan runo	49
LIITTEET	
käsikirjoitus	50
LÄHTEET	72

ALKUSANAT

OMAN OPINNÄYTETYÖNI KIRJALLISEN OSION RAKENNEKAAVIO

Ryhtyessäni suunnittelemaan opinnäytetyöni kirjallista osuutta, joka tulisi käsittelemään 19- minuuttisen lyhytelokuvan ”Veden ääri” ohjausta ja toteutusta, tuntui luontevalta jaksottaa tehty taiteellinen työ ja sen myötä käyty prosessi jollakin tavalla. Opinnäytetyön taiteellista osiota tehtäessämme kävin usein läpi dramaturgian rakennekaaviota. Kun sitten luin päiväkirjamerkintöjäni prosessin ajalta, huomasin niistä löytyvän tämän rakennekaavion mukaisen kaaren, minun oman ”henkisen rakennekaavioni”.

Olen siis käyttänyt dramaturgian rakennekaaviota jaksottaessani otsikoihin kirjallista osiotani, selittänyt pääotsakkeet vastineineen tai selitteineen pääotsikon alapuolelle sulkumerkein Suurta sivistyssanakirjaa käyttäen.

Tämän alle olen laittanut lisäotsikon, joka kertoo kappaleen sisällön tarkemmin. Tekstin joukossa kulkee lainausmerkeillä *päiväkirjaotteitani* prosessin varrelta, sekä lainauksia ***arvostamiltani tekijöiltä***.

Tämä selvennykseksi ja lukemiskokemusta auttamaan.

" Sellaisen valon mitä kohti mennä, sellaisen ilon tekemiseen kun löytäisi, tavan katsoa maailmaa hieman mukkeliis makkeliis - ei niin tosissaan. Kasvaa pikkuisen taas, nähdä olennainen ja tarttua siihen. Lopputyöni aihe ja kirjoittaminen tuntuu olevan jo monetta kuukautta aivan jumissa. Ajatus ei kulje, kaikki vaan leijuu ympärilläni, aiheet, arjenpyörittäminen yleensä, ihmissuhteet koko koulumaailma. Ja vaikka minä kuinka yritän, en saa otetta vaan irtoan saippuaisin käsin kaikesta. Miksi sanotaan, että paineen alla syntyy timantteja? Tästä on timantit kaukana. Tässä se timantin hiojan vahvuus ehkä juuri mitataankin. Onko minusta siihen? Ja mihin minusta yleensä on? Nämä ovat kysymyksiä mitä on joutunut ja joutuu todella miettimään."

Päiväkirjamerkintä. 10. huhtikuuta 2007, Päijänteenkatu. Lahti.

PROLOGI

(Johdanto, esipuhe, alkusanat, näytelmän tms. esinäytös, monipäiväisen pyöräilykilpailun tms. aloittava etappi)

LÄHTÖKOHTA

Keväällä 2007 minulla oli aihe lyhytelokuvaa varten nimeltä Onnistunut luonne. Tarinassa hieman katkeroitunut ja elämänsä tympäännytynyt, 70-vuotias, pessimistinen mummo, havahtuu aamulla torin laidalta korkean sähkökaapin päältä. Hän ei tiedä, miten tilanteeseen on päätynyt ja miten siitä pääsisi pois. Hän päätyy pyytämään apua ulkopuolisilta ihmisiltä ja luomaan jonkinlaisen yhteyden kanssaihmiin ja näin tajuamaan oman rajallisuutensa. Pienimuotoinen tarina, vanhenemisesta eletyn elämän ja itsensä hyväksymisestä sekä kuoleman pelosta. Absurdi lähtötilanne, joka kuitenkin luottaisi perinteisen, konventionaalisen dramaturgian kerrontaan.

Olin kirjoittanut tarinan synopsis vaiheeseen ja ajatuksen tasolla vienyt aihetta käsikirjoitusmuotoon jo pidemmän aikaa. Tarkoitukseni oli ohjata se elokuvaksi ja tehdä siitä opinnäytetyöni. Luokallamme oli kuusi ohjauksesta opinnäytetyönsä haluavaa opiskelijaa ja minä yhtenä joukossa. Koska näin monelle opinnäytetyöelokuvalle ei rahoitusta pystyttäisi järjestämään, päätettiin valita neljä opinnäytetyötä luokaltamme, joita sitten ryhdyimme työstämään ja kehittämään elokuvaksi. Asiasta päätettiin äänestää opettajien ja oppilaiden parissa huhtikuun lopussa 2007. Oman tarinani käsikirjoituksen tekeminen ja tekstin repliikeiksi saattaminen alkoi tuntua lähes mahdottomalta. Olin luonut itselleni niin paineiset olosuhteet, etten millään pystynyt tuottamaan kirjallisesti, (mitä en pitänyt ylipäänsä muutenkaan itseni vahvimpana puolena), mitään järkevää. Halusin niin kovasti päästä ohjaamaan vielä kerran koulun turvallisessa ympäristössä, antaa itselleni vapauden kokeilla eri asioita käytännössä pelkäämättä, että lamaannutin tässä innossani itseni tyystin.

” Ellen tänä aamuna kirjoita, en tule hullua hurskaammaksi, en saa tietää mitään siitä mitä saatan olla.”

Eugene Quillevic, Art Postique teoksessa Riittejä

”Olen innoissani, väsynyt olemukseni, joka ei meinannut jaksaa hetki sitten edes olla olemassa oppitunnilla, sai äkillisen adrenaliiniipiikin. Dramaturgian tunnille tuotujen juonikertomusten joukossa oli Miian veden kanssa ystäväystyvän tytön tarina. Se oli kaunis ja kosketti. Olin juuri saanut itseni kiinni ajattelemasta, että nyt jos koskaan sitä on niin väsynyt ja loppuun rutistettu. Dramaturgian hallitseminen ja käsikirjoituksen tekemisen taito tuntuu olevan kohdaltani haussa. En millään pysty uskomaan itseeni tällä hetkellä näillä alueilla ja jäljellä ei ole mitään mielikuvitusta, luovuudesta puhumattakaan. Niin miten yhtäkkiä kaikki vaan selkiytyi ja sain taas voimaa Miian tarinan puitteista”

Päiväkirjamerkintä. 12. huhtikuuta 2007. Koulu. Lahti.

Keskustelimme luokkakaverini Miia Iivosen kanssa hänen tarinastaan työstä, joesta ja ystäväydestä. Päätimme, että Miia kirjottaisi tarinan käsikirjoitusmuotoon ja katsoisimme sitten mitä tuleman pitää. Keskustelujemme lomassa oli mukavaa muistella ja jakaa toisillemme omia kokemuksiamme lapsuuden kouluajoista. Oli myös huojentavaa huomata miten jo aikaisemmin havaitsemani yhteys minun ja Miian välillä selkiytyi entisestään. Miian kanssa oli helppo jakaa tunteita ja ajatuksia -luotan häneen täysin. Kerroin Miialle kiinnostukseni ohjata hänen tarinansa ja Miia tuntui innostuvan asiasta myös.

"Miia oli kirjoittanut koko viikonlopun "Veden ääri" käsikirjoitusta. Ensimmäinen auki kirjoitettu versio on nyt kädessä – mahtavaa! Tarina on jos mahdollista vielä vahvempi. Perjantaina istuttiin kolme tuntia ja mietittiin tekstiin vielä muutosehdotuksia. Lähetin tekstin vielä Jarkko Mikkolalle ja Jari Juutiselle. Ajateltiin, että on kiva kuulla koulun ulkopuolisienkin kommentteja."

Päiväkirjamerkintä. 16. huhtikuuta. Päijänteenkatu. Lahti.

Olimme tulleet Miian kanssa siihen tulokseen, että lähtisimme äänestykseen "Veden ääri" käsikirjoituksen kanssa. Miia käsikirjoittaisi ja kuvaisi, minä ohjaisin lyhytelokuvan, mikäli juttumme valittaisiin tehtäväksi.

"Matkalla Tampereelle. Eilinen ilta "pallotelttiin" käsikirjoitusta Miian kanssa Raijan tuntien jälkeen. Ollaan saatu paljon hyvää palautetta käsikirjoituksesta niin koulussa, kuin ulkopuolisiltakin lukijoilta. Palautteesta on tullut hyvä mieli. Miia on tehnyt upeaa työtä. On ihan suunnaton polte päästä ohjaamaan juttu, ja taas toisaalta jännittää ihan pirusti, että jos pääsenkin. On kokoajan olo kuin pitäisi rikkiäistä sähköjohtoa käsissään. Kouluhommia olisi vaikka muille jakaa, mut ajatus kulkee vain lopputöissä. Sain yhtäkkiä kirjoitettua oman tarinanikin käsikirjoitusmuotoon tässä kaiken ohella - kuin vettä vaan. Ehkä turha paine on poistunut. Se käsikirjoitus jääköön kuitenkin pöytälaatikkoon... Ihan hirmuinen kevät. Näitä lopputyöasioita on vatvottu jo ohjaajien kohdalla mielestäni turhan pitkään. Ensi torstaina päätös sitten tulee. Ajatus siitä jännittää ja oksettaa. Mä jotenkin huvitunkin jo siitä, kun ajattelen miten monta karsintaa olen lyhyen elämäni aikana läpi käynyt. Olen päättänyt, jos en pääse ohjaamaan niin keskityn kuvaukseen. Yksi asia on kuitenkin varma. Junassa mä rauhoitun todella, maisema vilisee ja ajatus lepää."

Päiväkirjamerkintä. 18. huhtikuuta 2007. Junassa kohti Tamperetta.

Huhtikuun 26.
päivä saamme
Miian kanssa
tietää, että
Veden äärestä
tulee meidän
opinnäytetyöm-
me. Prosessi
kohti valmista
elokuvaa on
lähtenyt käyn-
tiin.

EKSPOSITIO

(näytteillepano, näyttely, johdantojakso, esittelyjakso)

ELOKUVANAIHE JA KÄSIKIRJOITUS

” Totuus on tarua ihmeellisempää. Luin tänään vanhoja lehtileikkeitä netistä Voikkaan paperitehtaan lakkauttamisesta ja siitä miten se on vaikuttanut perheiden hyvinvointiin Voikkaalla ja Kuusankoskella. Tuntuu tärkeältä kertoa Veden äären tarina. Pidän sen yhteiskunnallisista yhtymäkohdista. On myös hassua, että Miiaa ja mua yhdistää tuo Kuusankoski asiakin. Miia on sieltä kotoisin ja mä oon viettänyt lapsuudessani aikaa Kuusankoskea vastapäätä Valkealassa vaarini synnyinseuduilla.”

Päiväkirjamerkintä. 5.toukokuuta 2007. Päijänteenkatu. Lahti.

”Veden ääri” on kertomus kymmenen vuoden ikäisestä Siljasta ja yksinjäämisen vaikeudesta. Tapahtumat sijoittuvat nykyaikaan, keskelle paperitehtaan toiminnan varassa elävää pienen kaupungin tehdasyhteisöä syksyn kynnyksellä. Luettuani Miian käsikirjoituksen ”Veden äärestä”, innostuin heti alkumetreillä aiheesta. Minua ovat aina puhutellut perhettä käsittelevät, lapsien ja aikuisten välisistä suhteista kertovat elokuvat. Elokuvat, jotka kertovat lasten maailmasta ja heidän paineistaan nyky-yhteiskunnassa. Olen aina myös pitänyt klassisesta elokuvakerronnasta, jossa on selkeä päähenkilö ja juoni. Juonen pitää kehittyä ja siitä on löydettävä selkeät käänteet. Päähenkilöön on pystyttävä samaistumaan niin, että katsoja voi jo elokuvan alkumetreillä lähteä päähenkilön kanssa vaivatta matkalle mukaan. ”Veden ääressä” tämä kaikki toteutui.

”Elokuvan päähenkilö Silja kohtaa ongelmia kotona ja koulussa. Hän pakenee niitä omaan maailmaansa, veden äärelle. Silja löytää ystävän uudesta luokkatoveristaan, Virvasta. Tyttöjen ystävyyden ansiosta Siljan elämä muuttuu pikkuhiljaa kohti parempaa. Silja kuitenkin ajautuu tilanteeseen, jossa Virva pettää hänen luottamuksensa. Silja palaa takaisin ainoaan turvaansa, veden äärelle. Siellä hän kohtaa Virvan vielä kerran kohtalokkain seurauksin.”

Juonikertomus, Miia Iivonen

Lapset ovat aina suojattomia ja vähäosaisia tässä maailmassa. On tärkeää kertoa tarinoita lapsen kokemusmaailmasta. Vaikka ”Veden ääri” onkin fiktiivinen tarina, on siinä lukuisia yhtymäkohtia tähän päivään ja tämän päivän yhteiskuntaan ja sen lieveilmiöihin. Tarinassa monen eri yhteiskuntatahon paineet kasaantuvat ja saavat traagisen ilmentymänsä tarinan päähenkilön Siljan hahmossa. Tämän lisäksi samoja turvattomuuden ja yksinäisyyden tunteita mitä Silja tuntee, koemme mekin melkein jokainen lapsuudessamme jossakin muodossa. Nämä tuntemukset jatkuvat meissä vielä kun vanhenemmekin. Kokemusmaailmamme ja pelkomme vain muuttavat muotoaan.

”Veden ääri” onkin täynnä hyviä teemoja. Yksinäisyys ja ystävyys. Kahleet ja vapaus. Lapset, jotka joutuvat olemaan aikuisia liian varhain. Aikuiset, jotka ovat unohtaneet mitä on olla lapsi. Yksi elokuvan pääteemoista on kuitenkin mielestäni yksinjäminen. Ja koska elokuva vastaa usein vain yhteen kysymykseen, on tärkeää, että ohjaaja rakentaa kaiken tämän kysymyksen ympärille. Päätin pyrkiä korostamaan yksinjämistä elokuvassa ja sen seurauksia, toivottavasti myös herättämään katsojassa kysymyksiä aiheen tiimoilta.

” Kuka tahansa idiootti pystyy välittämään henkilöhahmonsa ajatukset kertojaäänellä.”

Robert McKee- niminen henkilö elokuvassa Adaptation.

Käsikirjoituksen alussa ja lopussa ovat Siljan voice over pätkät, jotka käsikirjoituksen luku vaiheessa hieman arveluttivat minua. En ollut varma niiden tarpeellisuudesta. Toisivatko ne usein voice overille tyypillistä turhaa selittelyä, olisivatko ne juuri oikea tapa ilmaista Siljan tunnetta, vai tulisiko sittenkin tunne paremmin esille pelkällä kuvalla ja hiljaisuudella? Olen ehdottomasti sitä mieltä, että elokuva kestää hiljaisuutta paremmin kuin esimerkiksi perinteinen näytelmä tai kuunnelma, jotka perustuvat enemmän dialogiin. Aivan liian harvoin etenkin koulutöissä tähän hiljaisuuteen ja pelkän kuvankerronnan voimaan uskalletaan luottaa. Päädyin kuitenkin siihen, etten puuttuisi asiaan ennen kuvauksia, koska lopullinen ratkaisu tulisi eteen vasta jälkityövaiheessa. Lisäksi mielestäni lyhytelokuvan muodossa voice overit ovat usein perustellumpia kuin pitkän elokuvan rakenteessa. Lyhytelokuvassa on käytännössä vähemmän aikaa saada katsoja mukaan päähenkilön ja tarinan maailmaan, jolloin voice overin avulla elokuvan tunnelma ja päähenkilö on nopeammin esitelty, ilman erillistä esittelyjaksoa .

Silja eli Nina Rantala

STARTTI

(liikkeellelähtö, käyntiinlähtö, käynnistys)

HENKILÖIDEN ROOLITUS

”Kääk. Olen laittanut itseni melkein mahdottomalta tuntuvan haasteen eteen. Elokuvan tärkeimmät hahmot, juonenkulun kannalta ovat lapsia, vaikeimpia mahdollisia ohjattavia näin äkkiseltään ajateltuna. Tällä ohjauskokemuksella mikä mulla on, joudun todella venymään äärimmäisyyksilleni asti. Asiaa ei tietenkään yhtään helpota erään luokkatoverini kommentti, joka meni jokseenkin näin: ” Mä en kyllä ikinä ottaisi tuollaista riskiä, että ohjaisin lopputyössäni lapsia.” Toisaalta miksi mennä sieltä missä aita on matalin.”

Päiväkirjamerkintä. 9. syyskuuta. 2007. Päjängentienkatu. Lahti.

Olen usein ihailnut ruotsalaisia elokuvia ja niiden taituruutta. Tapaa, jolla heidän elokuvissaan mennään mukaan lastenmaailmaan lasten ehdoilla, tukien lasten ajattelumallia ja tuntemuksia. Toiveenani oli tehdä yhtä hyvä elokuva. Esimerkiksi ruotsalaisissa elokuvissa lapset eivät ole epäluonteisia tai niin siirappisia, että heihin olisi vaikea samaistua.

Andrei Tarkovski puhuu kirjassaan Vangittu aika ulkoisesti staattisista henkilöihahmoista, jotka ovat latautuneet sisäisesti. Elokuvan päähenkilö Silja kuuluu mielestäni ehdottomasti näiden henkilöihahmojen joukkoon. Ja oli enemmän kuin haaste löytää tähän rooliin sopiva henkilö. Keväällä 2007 asiaa pohtiessani itselläni tai ystäväpiirilläni ei ollut kenelläkään tietoa juuri oikeanlaisesta nuoresta tytöstä, joka rooliin olisi sopiva.

Lapsinäyttelijöiden roolittaminen alkoi todenteolla varhaisessa vaiheessa alkusyksyä 2007. Olin ollut kesän työharjoittelussa Veikko Aaltosen ohjaamassa kausisarjassa ”Harvoin tarjolla” ja tutustunut siellä elokuvaajan Pekka Uotilan tyttäreen, 9 vuoden ikäiseen Anna-Leena ”Ansku” Uotilaan. Ihastuin tämän nuoren tytön sisäiseen paloon ja omintakeiseen, pohdiskelemaan olemukseen.

Lisäksi Ansku oli jo tottunut olemaan kameran edessä. Ansku itse oli innokas näyttelemään Siljan roolin, mutta kuvausaikataulujen sovittaminen ja matkat Anskun kodista Helsingistä Kuusankoskelle olisivat koituneet juuri koulunsa vaihtaneelle tytölle koulutyön kannalta turmiollisiksi. Tätä emme toki halunneet, joten yhteistyöstä oli luovuttava. Tämä oli itselleni kova kolaus. Olin ollut varma, että oikeanlainen yhteys juuri Anskun kanssa oli jo syntynyt kesän aikana.

Päätimme pitää koekuvaukset/ koekatselmukset sekä Lahdessa, että Kuusankoskella syyskuun puolivälissä. Etsimme 8-13 vuoden ikäisiä tyttöjä niin Siljan, Virvan kuin kiusaajien ja luokkatovereiden rooleihin. Yhteensä koekuvauksiin ilmoittautui 78 tyttöä. Koekuvaukset osoittautuivat itselleni paljon luultua vaikeammiksi, vaikka olin laatinut suunnitelman, jonka mukaan etenisin tyttöjen kanssa. Ensimmäinen järjestettiin lyhyt haastattelu suurinta jännitystä purkamaan ja sitten muutama improvisaatiollinen tehtävä. Miina tallentaisi tapahtumat.

Suureksi haasteeksi nousi erottaa hyvät akanoista. Lapset alkoivat muistuttaa toinen toistaan ja kukaan ei erottunut ylitse muiden. Toisista pystyi toki heti toteamaan yhteistyön olevan liian haasteellista. Usein näillä lapsilla oli jo pitkä historia lapsiteatteriryhmistä tai ilmaisukerhoista ja sitä kautta hyvin vahva käsitys ”tulkitsemisestä” roolityössä. Toisinaan pudottamisen syyksi saattoi riittää pelkkä uimataidottomuus. Siljan roolissa taito oli välttämätön. Joistakin jäi kuitenkin heidän olemuksensa ja jonkun haastattelussa esille tulleen luonteenpiirteen vuoksi vahva tunne.

Kaikki nämä lapset katsoin useaan otteeseen koekuvauksia seuranneina päivinä videolta, uudelleen ja uudelleen Miinan kanssa, työryhmäämme liittyneen leikkaajan Matti Rytkösen kanssa ja itsekseni. Lopulta edessäni oli kymmenen tytön kuvaa, viisi Kuusankosken seudulta ja viisi Lahdesta. Näiden tyttöjen kanssa päätin jatkaa eteenpäin. Tytöille lähetettiin käsikirjoitukset ja järjestin lukuharjoituksen Lahdessa. Koin tämän tilaisuuden tärkeäksi. Se olisi paikka, missä voisin varmistua siitä kuka tekee minkä roolin, ja keskustella tyttöjen kanssa elokuvasta, ja tietenkin tutustua tyttöihin ja he puolestaan minuun ja toisiinsa.

”Lapsinäyttelijät on nyt valittu. On ihanaa tavata heidät ja lukea tekstiä heidän kanssaan. Tiedän jo valmiiksi, että kun roolihenkilöiden äänet muuttuvat paperista lihaksi ja vereksi, niin se tulee olemaan varmasti ikimuistettava hetki.... Takaiskuilta ei voida koskaan näköjään välttyä. Tyttö, jota olin kaavaillut Rauhan rooliin, soitti ja perui tulonsa. Vanhemmat olivat lukeneet käsikirjoituksen ja päättäneet kieltää tyttöä osallistumasta elokuvan tekoon. Tää ei oo totta vielä nykyäänkin löytyy ihmisiä, jotka luulevat että asiat muuttuu kun niistä ei vaan puhuta tai ne sysätään pois näkyvistä. Jälleen yksi hyvä syy, miksi elokuva on tehtävä. Eniten ottaa pannuun itkuisen tytön puolesta. Ja toisaalta valintani helpottuu, kymmenen sijasta mulla on nyt siis yhdeksän tyttöä.”

Päiväkirjamerkintä. 25. syyskuuta. 2007. Päijänteenkatu. Lahti.

Muutaman tapaamisen jälkeen olivat roolit selvillä. Lahtelaiset Nina Rantala ja Laura Sinisalo näyttelisivät Siljan ja Virvan roolit. Kiusaajien rooleihin valitsin Kuusankoskelta Anne Palomäen ja Hollolasta Sofia Huhtaluoman. Muut tytöt olisivat läsnä luokkakohtauksissa ja pienemmissä Tiinan ja Sinin rooleissa.

Mielestäni lapset pärjäsivät hyvin rooleissaan, ottaen huomioon kuvauspäivien rankkuuden, heidän kokemuksensa ja kohtauksien vaikeuden. Erityisesti Ninan kanssa työskentely oli helppoa, mikä olikin suuri helpotus, sillä olihan hänen roolihenkilönsä läsnä joka kohtauksessa.

Oli ensiarvoisen tärkeää, että tutustuimme tyttöjen kanssa hyvin ennen kuvauksia ja tapasimme koekuvauksista aina kuvauksiin saakka joka viikko, vuoroin Kuusankoskella ja vuoroin Lahdessa. Tapaamisissa kävimme läpi niin tytöille syntyneitä kysymyksiä kuin kuvauksissa tapahtuvia käytännön asioitakin. Kuten mikä on klaffi? Miksi sama kohtaus toistetaan monta kertaa päivän aikana? Miksi on tärkeää osata vuorosanat ulkoa jne. Toisinaan keskustelimme heidän henkilökohtaisistakin kuulumisistaan ja joskus vaan joimme mehua yhdessä ja vietimme aikaa. Tärkeää oli kuitenkin olla yhdessä säännöllisin väliajoin. On ollut mukava huomata näin jälkikäteen, että tytöt ovat

säilyttäneet ystävyytensä toisiinsa vielä pitkälle kuvauksien jälkeenkin.

Vanhempien roolit olivat minulle helpompi miehittää. Halusin näihin rooleihin alan ammattilaisia tiedostaen sen tosiasian, että lapsinäyttelijöilläni ei ollut lainkaan kokemusta elokuvan tekemisestä. Olisi siis järkevää ottaa vastapainoksi hermoilemattomat, asiansa osaavat aikuiset.

Isän rooliin halusin ehdottomasti tumman, jykevääkasvoisen ja keski-ikäisen miehen. Olemukseltaan Pertti Kujanpään tulisi olla hieman pelottava, vähäeleinen ja vähäsanainen. Suomalaisia miesnäyttelijöitä selaillessani en löytänyt kovinkaan montaa näitä piirteitä omaavaa, jolla olisi lisäksi kokemusta kameran kanssa työskentelystä. Päädyin soittamaan näyttelijä Pekka Valkejärvelle, jota arvostin näyttelijänä ja kunnioitin pitkän linjan tekijänä. Hänelle kuvausajankohta osoittautui kuitenkin hankalaksi Kom- teatterin ensi-illan osuttua samalle ajanjaksolle.

Siirryin toiseen varteenotettavaan vaihtoehtooni, näyttelijä Matti Onnismaahan. Olin vältellyt tätä vaihtoehtoa tietoisesti. Olin saanut kunnian tutustua kyseiseen näyttelijään jo aikaisemmin yhteisten ystävien vuoksi ja olimme ystäväystyneet. Lisäksi hän oli näytellyt luokkamme harjoituselokuvasssa aiemmin. Arvostin Matin taitoja ja alan tietämystä toki kovasti ja pidin hänen vakuuttavista ja kuvauksellisista kasvoistansa. En siis tiedä miksi pelkäsin sitä, että tunsimme toisemme jo hyvin entuudestaan, sillä tämä seikka osoittautui myöhemmin vain voimavaraksi yhteistyössämme. Lisäksi se helpotti ainakin omaa tekemistäni suunnattomasti.

Äidin roolista minulla oli myös vahva visio. Ilona Kujanpää olisi noin nelikymppinen, hentorakenteinen nainen. Tämä roolitus aukesi, kun katsoin elokuvan Miehen työ. Ihastuin Maria Heiskasen työskentelyyn ja ulkoiseen olemukseen. Soitettuani Marialle ja keskusteltuani pitkään hänen kanssaan käsikirjoituksesta, olin varma valinnastani. Kun Maria vielä kertoi lukukokemuksensa perusteella ajatelleensa Pertin rooliin juuri valitsemaani Mattia tiesin, että olemme varmasti jo pitkäksi samoilla linjoilla elokuvan äidin roolin suhteen.

Kolmas näyttelijä, joka on ehdottomasti mainittava tässä yhteydessä, on opettajan roolin tekevä

Leena Uotila. Hänen kanssaan työskentely oli hieno kokemus. Leenan päivä sattui olemaan kuvausjaksoimme haastavin. Se oli kuvausjakson ensimmäinen ja paikalla oli kaikkien lapsinäyttelijöiden lisäksi vielä kymmenkunta lapsiavustajaa. Silti hän jaksoi viihdyttää lapsia ja tuoda lyhyeen luokkakohtauksen tarvittavia elementtejä. Jo pelkästään hänen olemuksensa sai alkujännityksen ja kaaoksen rauhoittumaan työryhmän ympäriltä.

En voi liikaa painottaa ohjaajan ja näyttelijän välisen yhteyden ja luottamuksen tärkeyttä. Sitä kun näyttelijä ja ohjaaja keskittyvät työhönsä ja heidän välinen yhteytensä on kirkas. Tällöin työn tekeminen on ajoittain hyvinkin mielekäästä ja opettavaista. Itse koin kuvauksien aikana useinkin tämän tunteen. On se sitten näkyvässä elokuvan lopputuloksessa tai ei, on se ollut minulle hyvin arvokas ja tärkeä kokemus. Tästä en voi olla kuin kiitollinen opinnäytetyöhöni osallistuneille niin amatööri- kuin ammattinäyttelijöille.

ELOKUVAN ILME

”Kun käsikirjoittajalla ja ohjaajalla on samanlaiset esteettiset mieltymykset ei kompromissien tekemistä tarvita.”

Andrei Tarkovski teoksessaan Vangittu aika

Mielestäni yleisön pitää pystyä ottamaan elokuvan aihe vastaan. Ohjaajan ei tarvitse kikkailla ja tuoda itseään esille, vaan tärkeintä on, että yleisö unohtaa elokuvan tekijän, pääsee katsomaan tarinaa ja niitä ihmisiä, joista elokuva todella kertoo.

”Veden ääri” elokuvaa ryhtyessämme tekemään oli tärkeää, että lapsen yksinäisyys välittyi. Siljan yksinäisyyttä päätimme korostaa elokuvan muodolla, kuvauksella ja kuvauspaikoilla. Esimerkiksi niin, että aukeilla paikoilla pienen tytön pienuus korostuu ja hänelle rakas joki päinvastoin taas nousee suureksi ja kauniiksi elementiksi. Kuvauksessa korostettaisiin Siljan oman maailman ja todellisen maailman eroja ja sitä, kuinka hän liikkuu Virvan kautta todelliseen maailmaan ja taas

takaisin omaansa.

Halusin panostaa elokuvan muotoon niin, että muoto tukee sisältöä ja tuloksesta tulee näin mahdollisimman ehyt.

Kuvasuunnitelmassa keskityttiin nimenomaan kertomaan tarinaa Siljan silmin. Niin, että esimerkiksi Siljaa ei koskaan kuvattaisi muuten kuin yksin ja tiiviimmässä kuvakoossa kuin muita. Muut taas puolestaan kuten esimerkiksi kiusaajat näytetään two shotissa. Miian kanssa istuimme muutamien koulupäivien päätteeksi ennen kuvauksia kommuuniasunnossani ja puhuimme tarvittavia kuvia läpi. Mielestäni yhteinen kieli oli helppo löytää ja Miia ei ainakaan minun nähteni oireillut käsikirjoittajalle tyypillistä mustasukkaisuutta tekstiä ja sen synnyttämää visuaalista maailmaa kohtaan. Miia antoi minulle vapaat kädet ideoida ja kuunteli ideoitani auliisti. Syysiltoina keskustelimme ”Veden äären” visuaalisesta ilmeestä ja annoimme toisillemme keräämiämme ideakuvia. Huomasin, että olimme hyvin pitkälle samoilla linjoilla ja yhteistyö tuntui tästä syystä innostavalta ja avoimelta.

Tuotannollisista syistä elokuvan ilmeeseen vaikuttavia seikkoja oli varmasti se, että kuvakeronnassa halusimme käyttää liikkuvia ajoja kuvien sisällä. Kuvausaikataulumme oli tiukka jo lapsinäyttelijöiden ja budjetin vuoksi. Olisi siis ollut käytännössä mahdotonta ehtiä rakentamaan ajoratoja kesken kuvauspäivien vaatimallamme tavalla, joten päädyimme käsivarakamera-ajoihin figuriä apuna käyttäen.

Kuvauspaikkoja alettiin etsiä syyskuussa 2007. Lehtiin laitettiin ilmoituksia taloista. Autolla ajeltiin etsien paikkoja niin Lahdessa kuin Kuusankoskella. Päädyttiin sellaiseen ratkaisuun, että koulukohtaukset kuvattaisiin Lahdessa ja muut kohtaukset Kuusankoskella. Mielestäni oli tärkeää päästä kuvaamaan käsikirjoituksen autenttisille paikoille, Kymijoen tuntumaan. Kuvauspaikkojen löytymiseen Kuusankoskella auttoi suunnattomasti Miiän kotiseututuntemus, ja hänen jo kirjoittaessaan miettimänsä paikat. Kuitenkaan kaikki nämä paikat eivät olleet tuotannollisesti mahdollisia toteuttaa.

Mielestäni oli hyvä vaihtoehto kuvata elokuva suurimmaksi osaksi Kuusankoskella. Se näkyy varmasti isona osana elokuvan kokonaisilmettä.

1. KÄÄNNE

(Kaarre, kaarros, mutka, taive, käännekohta, murros, muutos, vaihde, taite, palle, palte)

YLE MYYNTI, TUOTANTO

Itse tuotannon käynnistäminen alkoi siis jo hyvissä ajoin alkusyksyllä 2007. Uurastimme Miian kanssa taukoamatta, päämääränämme kuvata lokakuun loppuun sijoittuvana lahtelaisten ja kuusankoskelaisten lasten syyslomana. Tässä vaiheessa meillä ei ollut vielä tietoa onnistuvatko kuvaukset rahoituksen ja koulun suhteen suunnitelmiamme mukaan, vai olisiko meidän mahdollisesti muutettava esimerkiksi vielä käsikirjoitusta, lähestyvän talven tiimoilta. Käsikirjoituksemme loppukohtausta ja tytön suhde veteen haluttiin säilyttää itse elokuvassa ja näitä seikkoja ei tietenkään olisi mahdollista toteuttaa kun kymijoki olisi jo jäässä.

Toivoa oli antanut syyskuun alussa 2007 käsikirjoituksen pohjalta saamamme Setin apuraha. Se loi meille uskoa hankkeeseemme ja siihen, että se olisi toteutettavissa. Saimme onneksemme tueksemme paljon myös opiskelijoita osastoltamme ja luokaltamme niin, että jo välillä mahdotto-
maltakin tuntuva hanke tuntui sittenkin onnistuvan. Ainakin me olisimme valmiita, jos kuvaukset alkaisivat ja saisimme tuotantoluvan suunniteltuna ajankohtana.

Syyskuun loppupuolella 2007 myös Yle Tv2 kiinnostui jutustamme ja näin varmistui, että kuvaukset ylipäänsä olisi mahdollista toteuttaa. Alkoi uskomaton viime hetken rutistus ja monien ihmisten ympärivuorokautinen uurastus.

On todettava, että on suunnaton harmi, ettei osastollamme ole erillistä tuotantopuoleen keskittyvää linjaa ja tuotannolliset työt vievät itse tekijöiden taiteelliselta työltä suhteettoman paljon aikaa. Tämä seikka ei voi olla vaikuttamatta myöskään elokuvan lopputulokseen.

ANTIKLIIMAKSI

(Anti- (yhdyssanoissa) vastapäätä, vastakkaisella puolella oleva, vastakohtaa tarkoittava; vastustava, kliimaksi- huipentuma, huippu, kohokohta)

EPÄTOIVO JA ASIOIDEN VAIKEUS

Jo aiemmin mainitsemieni lapsinäyttelijöiden tapaamisten jälkeen pidin ydinryhmälle lapsista, eli kiusaajatytöille ja Siljan ja Virvan esittäjille harjoitukset. Olin päättänyt vähäisestä ajasta ja resursseista huolimatta pitää harjoitukset. Olisin toki mielelläni harjoitellut enemmänkin monesta syystä, mutta aika ja budjetti eivät valitettavasti antaneet siihen mahdollisuutta.

Mielestäni kun kyseessä ovat amatöörinäyttelijät ja vielä lapset, olisi ensisijaisen tärkeää päästä harjoittelemaan ennen kuvauksia. Amatöörinäyttelijöillä varsinkaan lapsilla ei voi olla vielä resursseja hahmottaa dramaturgisia asioita roolihenkilönsä kohdalta, tai ylipäänsä luoda hahmoaan samalla tavalla, miten ammattilainen usein kykenee. Amatöörinäyttelijä kuvaustilanteessa tuskin pystyy, eikä häneltä voi sitä vaatiakaan kaikkien uusien asioiden vuoksi, olemaan niin auki kuin tarve tilanteessa vaatisi.

Pitäisi pystyä olemaan hereillä niin, että pystyisi reagoimaan sattumanvaraisiin impulsseihin niin ympäristöstään kuin vastaanäyttelijältään. Siksi olisi oleellista, että heille voisi luoda mahdollisimman valmiin koreografian tilanteisiin jo etukäteen ennen kuvauksia. Koreografian sisällä on sitten turvallista, muuten niin hektisessä ympäristössä, keskittyä ottamaan tarpeen vaatiessa lisäohjeita ja rakentaa jo valmiiden pohjien päälle uutta. Lisäksi harjoittelu varmasti laukaisee ylimääräistä jännitystä, jota väistämättä syntyy uusista asioista, kamerasta ja kymmenistä ympärillä pyörivistä työryhmäläisistä.

Harjoituksessa olin päättänyt käydä läpi tyttöjen kanssa koulun vessassa tapahtuvia kohtauksia. Nämä kohtaukset olivat mielestäni elokuvan vaikeimmat tyttöjen kannalta. Ja olihan kohtaus,

missä Silja ja Virva kohtaavat kiusaajat vessassa, elokuvan kliimaksikohtaus. Harjoitukset saivat minut järkyttymään ja pelkäämään tulevaa tosissani. Tajusin, ettei lapsia todellakaan voinut ohjata samoilla periaatteilla kuin aikuisia ammattilaisia. Olin toki tiedostanut muutamat sellaiset perusseikat jo aiemminkin, jotka saattaisivat tuottaa ongelmia. Mutta se, että joudun pääkääntöä myöten tarkasti läpikäymään ja ohjaamaan tyttöjen kanssa asiat ja repliikit, oli minulle todellinen shokki. Lisäksi tytöt eivät olleet selkeästi tajunneet, että repliikit on osattava ulkoa ja on tiedettävä kenen repliikin jälkeen on esimerkiksi oma vuoro. Jouduimme keskustelemaan asiasta uudemman kerran.

Nämä asiat eivät toki olisi hermostuttaneet minua näin paljoa, jos meillä olisi ollut aikaa käyttää kuvauksissa kuhunkin kohtaukseen vaikkapa päivä. Kyseessä oli kuitenkin kiireinen ja pienen budjetin koulutyö, jossa asioiden hakemiseen ei pystyttäisi käyttämään aikaa, ja päivien aikana oli tehtävä vähintään kolme kohtausta per päivä. Kuvauspäivien kestot jo lapsien vuoksi ja syksyllä nopeasti pimenevien iltojen takia, eivät voineet myöskään venyä jo laadituista kymmenestä tunnista enää minuuttiakaan.

Ajattelin asiaa pitkään kotonani harjoitusten jälkeen, ja kaivoin laatikostani kaikki opukset lasten pedagogiikasta, jotka olin saanut vuosien aikana lapsitanssiryhmiä vetäessäni. Päätin kerrata oppimaani. Olin varma, että jos itse olisin hyvin valmistautunut kuvauksiin ja varautunut pahimpaan niin kaikki olisi hoidettavissa. Enhän voinut tietää miten juuri nämä lapset käyttäytyisivät väsyneenä ja jännityksen kourissa.

Tiesin, että lapset eivät saisi viedä kaikkea aikaani kuvauksissa ja minun olisi jaksettava pitää myös muu ryhmä koko ajan mukana tekemisessä. Siksi päätin ratkoa kohtaukset lasten kannalta monella tapaa jo hyvissä ajoin ennen kuvauksia. Yleensä pidän enemmän tavasta jolloin en ole puhki analysoinut kohtausta etukäteen itsekseni, vaan että voin keskustella näyttelijöiden kanssa kohtauksen sisällöstä ja tehdä sitten ratkaisut asioiden suhteen. Nyt analysoin ja mietin lasten

kohtaukset tarkkaan etukäteen. Päätin, että jollei muu auta kävelemme kohtaukset tarkasti lasten kanssa läpi jo ennen kuvaamista, harjoitellen sen niinkuin tanssin koreografioina. Tähän metodiin ei onneksi usein tarvinnut ryhtyä.

Ajoittain aiemmin mainitsemani hyvin mieleenpainunut epäonnistunut harjoitus nousi kuitenkin mieleeni ennen kuvauksia, ja mietin, että onko minusta ohjaajaksi? Kyseessä oli ensimmäinen koulutyö ohjauksesta, eikä enää mikään kuriton harjoitustyö, jossa voi piiloutua jonkun taakse. Minun oli pystyttävä luottamaan omaan makuuni. Olin kauhuissani, mutta myös innoissani päivä päivältä lähestyviä kuvauksia odotellessani.

Olin alkanut suodattaa kirjallista käsikirjoitusta henkilökohtaisen kokemukseni läpi kohti ohjauskäsikirjoitusta. Koin painetta siitä pystyisinkö seisomaan täyteen kirjoitettujen käsikirjoitussivujen, näyttelijöiden, valittujen kuvauspaikkojen, kuvaajan, lavastajan ym. välissä. Eli pystyisinkö toimimaan luovan elokuvaprosessin viimeisenä suodattimena. Se kaikki selviäisi minulle kuvauksissa.

1. HALFPOINT

(Half- puoli, puoliaika, Point- piste; pilkku; kohta; vaihe)

KUVAUKSIIN VALMISTAUTUMINEN JA VIIME HETKEN MUUTOKSET

Ennen kuvauksia, kun olimme Miian kanssa puhuneet kuvasuunnitelmamme läpi, tein itselleni muistilistan jokaista kohtausta varten. Käytin tässä niin kutsutussa kohtausten purussa alla olevaa 15 kohdan listaa hyödykseni. Olin laatinut listan keskusteltuani dramaturgi ja ohjaaja Jarkko Mikkolan kanssa Teatteri Vanhan Jukon Ohikulkijoita näytelmäämme tehdessämme. Se auttoi minua selkiyttämään ajatuksiani. Lisäksi purin käsikirjoituksen perinteisen draaman kaaren mukaisesti, jotta tietäisin tarkasti missä elokuvan käännekohtat mielestäni sijaitsivat. Tämä kaikki helpotti mielestäni työskentelyäni, varsinkin kun emme kuvanneet kronologisessa järjestyksessä. Näin pystyin kokoajan helpommin hahmottamaan elokuvan kokonaisuutta.

LISTA: Jokaisessa kohtauksessa huomioon otettavista asioista

1. Kohtauksen päälause: Mistä tässä kohtauksessa on kyse? Mistä se on kuva, kuvaus? Havainto.
2. Kenen kohtaus. Kuka on kohtauksen päähenkilö, näkökulmahenkilö?
3. Kohtauksen biitit. Mistä päämääristä, toimintaverbeistä tämä kohtaus koostuu?
4. Kohtauksen sisäinen dynamiikka. Miksi henkilöt ovat juuri tässä kohtauksessa juuri nyt? Ovatko vapaaehtoisesti, vai pakon sanelemina? Miksi eivät lähde pois jos ovat pakosta?
5. Kohtauksen tematiikka. Miten tämän kohtauksen saan kuvallisesti näyttämään ja vahvistamaan juuri tämän kohtauksen sisältöä?
6. Istutus/Lunastus. Voiko tällä nimenomaisella kohtauksella muistuttaa mieliin sitä mitä on aiemmin, vaikkapa edellisessä kohtauksessa tapahtunut. Voiko viitata/ennustaa tulevaan?

- 7.** Kohtauksen suhde muihin kohtauksiin. Minkälaisen rytmin tämä kohtaus vaatii juuri tähän? Onko paikallaan kontrastinen kohtaus edelliseen äänen, rytmin, valon suhteen?
- 8.** Kohtauksen historia. Mitä on tapahtunut juuri ennen tätä kohtausta juuri näille ihmisille/ihmiselle? Mitä on tapahtunut siellä mihin katsoja ei näe?
- 9.** Intentio. Mikä on kunkin henkilön pyrkimys, tahdon suunta juuri nyt. Minkä esteen toinen henkilö asettaa esteeksi, vai asettaako mitään?
- 10.** Kohtauksen ainutlaatuisuus. Mikä esine/ asia tai tapa toimia tekee juuri tässä tapahtumapaikassa tapahtuvan kohtauksen ainutlaatuiseksi.
- 11.** Kohtauksessa oleva rekvisiitta. Millä rekvisiitalla voi jokainen näyttelijä korostaa omaa luonnettaan, tapaa katsoa maailmaa, tapaa toimia siinä? Mitä ovat ne pienet ominaisuudet, jotka tekevät näistä roolihenkilöistä ei toistensa kaltaiset, vaan omalla laillaan erityiset.
- 12.** Kohtauksen äänimaailma. Millainen ääni korostaa, vahvistaa tai tekee kontrastin tälle kohtaukselle? Miten saada jonkun henkilön pään sisäinen ääni näkyviin, kuuluviin, vai onko sille edes tarvetta? (Silja suhteessa veteen)
- 13.** Kohtauksen valo. Millainen valo käy dialogia kohtauksen kanssa? Mikä tuo kohtaukseen lisää syvyyttä, ristiriitaa, tematiikkaa? Mikä on valon funktio? Paljastaa, peittää, hyökätä, ahdistaa, antaa turvaa, viiltää, synnyttää assosiaatiota?
- 14.** Henkilöiden status. Kuka on milloinkin ns. niskan päällä kohtauksen aikana? Jokainen kohtaus on tavallaan taistelu.
- 15.** Henkilöiden suhteet. Henkilökohtaisuus näkyy kuvassa ja se on hyvä. Sitä pitää yrittää kaivaa.

Viikkoa ennen kuvausten alkamista tuli vastaamme vielä eräs muutos järjestelyissä, joka on syytä mainita tässä yhteydessä. Ensimmäinen kuvauspaikkamme Lotilan ala-aste perui yhteistyönsä kanssamme. Koululta piti tulla niin tilat kuin avustajatkin koulukohtauksiimme. Rehtorin ja erään

opettajan luettua käsikirjoituksemme he päätyivät siihen tulokseen, että kuvaukset eivät sopisi heidän koulunsa imagoon käsikirjoituksen raakuuden ja liiallisen kiroilun vuoksi. Olimme hetken paniikissa. Onneksi olimme Miian kanssa käyneet kuvauspaikkoja hakiessamme myös läpi vanhan ala-asteeni Vuorikadun koulun, joka oli lakkautettu juuri kyseisenä syksynä ja oli tyhjillään kuvausajankohtana. Tämä koitui pelastukseksimme, koska uutta monen kuukauden lupahakemussessiota niin vanhemmilta kuin rehtorilta emme olisi ehtineet käynnistää. Sitä paitsi koin kotoisaksi kuvata tutussa lapsuuden ympäristössä. Avustajat saimme hankittua koekuvauksissa käyneistä tytöistä ja lahden partiolaispojista. Pieni hässäkkä ennen kuvauksia sai vain veren virtaamaan suonissamme kovempaa ja olimme valmiita taistoon ja kauan odotettuihin kuvauksiin. VIHDOINKIN.

Paria päivää ennen kuvauksia pyrin jättämään rakenteen pohdiskelun ja analysoinnin sikseen. Keskityin siihen, että olisin kaikin puolin mahdollisimman valmis kahdeksan päivää kestäviin kuvauksiin. Olin väsynyt, mutta odottavalla tuulella.

" Huomasin avattuani pitkästä ajasta päiväkirjani, että edellisestä merkinnästä on jo aikaa. On ollut kiire lopputyön tiimoilta, en ole vain ehtinyt kirjoittaa. Luulen, että tyhjen sivujen määrä vain lisääntyy kuvausten alettua "

Päiväkirjamerkintä. 16. lokakuuta 2007. Lahti

MIDPOINT

(mid – keski-, puolivälissä, point – piste; pilkku; kohta; vaihe.)

”Vittuun rakenne, käy kiinni henkilöihin”

Jack Kerouac

KUVAUKSET LAHDESSA JA KUUSANKOSKELLA

Kuvaukset alkoivat Lahdessa 19. lokakuuta 2007 Vuorikadun koulun tyhjällä ala-asteella. Kuvasimme kaksi ensimmäistä päivää Lahdessa. Kaikki vessassa, ruokalassa, luokassa ja koulunpihassa niin keinuilla kuin tunnelinsuulla tapahtuvat lasten koulukohtaukset. Olin ajatellut, että kun nämä päivät olivat tuotannollisesti ja ohjauksellisesti vaikeimmat, olisi näistä päivistä hyvä aloittaa koko työryhmän ollessa virkeimmillään juuri kuvausten alussa. Olisi myös helpompaa edetä kuvauspaikka kerrallaan eteenpäin ja seuraavat kuvauspaikat sijaitsisivat kaikki Kuusankoskella. Säättyttäisiin turhalta edestakaisin ravaamiselta, johon resurssit eivät toki olisi antaneet mahdollisuutta. Näin jälkikäteen ajateltuna tämä oli virhearvio kohdaltani, vaikka varmasti ainoa mahdollinen ratkaisu juuri tuotannollisista syistä. Olin itse vielä alkujännityksen kourissa ja ohjauksellisesti kaikkein vähiten hereillä. Paikalla oli yhdeksän lapsinäyttelijämme lisäksi kymmenen lapsiavustajaa ja opettajan roolia näyttelevä Leena Uotila. Energiantaso lapsilla oli sanoinkuvaamaton, johtuen varmasti heidän jännityksestään ja minun keskittymiseni taso oli tilanteeseen nähden huono. Tämä kaikki näkyy mielestäni lopputuloksessa selkeästi.

Jo harjoituksissa vaikealta tuntunut vessakohtaus tuntui helpommalta itse kuvauksissa, mutta suorituksesta tuli liian tekninen. En vielä ensimmäisenä päivänä pystynyt hahmottamaan puuttuvia nyansseja tekemisestä, kun katsoin kohtausta sitä tehtäessä. Suurin osa huomiostani meni siihen, että saimme ylipäänsä tehtyä lasten kanssa tarvittavat toiminnot ja asiat kohtauksen sisällä.

Lapset olivat toki ottaneet neuvosta vaarin ja opetelleet repliikit ulkoa ja kuuntelivat tarkasti mitä heille kerroin. Jouduin kuitenkin kävelemään paljon reittejä heille eteen, joka paljastuu kuvia katsoessa. Mielestäni niissä näky ohjaus, josta itse ainakin katsojana kärsin. Olimme kaikki vasta kuvausjakson alussa, ja mielestäni opimme vasta kuvausten edetessä ymmärtämään toistemme tapoja toimia ja tehdä asioita, siis näyttelijät suhteessa minuun ja minä suhteessa heihin. Siksi esimerkiksi vessakohtaus olisi ollut mielestäni parempi tehdä myöhemmin. Olisi ehdottomasti kannattanut aloittaa niistä kohtauksista, joissa oli vähemmän lapsia, esimerkiksi kohtauksista, missä oli vain Silja yksinään. Näin olisimme ehkä pystyneet niin minä kuin Ninakin rauhassa tottumaan tekemiseen yhdessä ja vasta sen jälkeen olisi muiden ottaminen mukaan ollut kenties helpompaa.

Koulukohtaukset menivät siis tuotannollisesti mallikkaasti. Itse olin tyytyväinen niihin kuvauspäiviin, kun huomasimme suunnitellun aikataulumme pitävän, Miian ja muun kuvausryhmän kanssa työn toimivan ja näin ollen kuvausten varmasti toteutuvan suunnitelmien mukaisesti. Itse ohjaukseeni en Lahden kuvauspäivien osalta ollut tyytyväinen ja tiesin, että petrattavaa olisi ennen Kuusankoskelle lähtöä vielä paljon. Olin myös vakuuttunut siitä, että ennen kuvanottamista tapahtuva harjoitus oli välttämätön lasten kanssa ja sille oli myös jatkossa löydyttävä aikaa. Harjoituksen jälkeisen master oton, eli kohtauksen kokonaan läpikävelyn saatoimme joskus kuvata lapsilta tietämättä. Tämä metodi ei kuitenkaan toiminut jatkossa näiden lasten kanssa. He oppivat pian näkemään kamerasta, koska se käy ja koska ei, joten siitä käytännöstä päätimme luopua melko pian.

Lahdessa tapahtuneiden kuvauspäivien jälkeen, kun jännitys oli kadonnut ja usko omaan tekemiseen ja omiin taitoihin oli vahvistunut, alkoi tekeminen tuntua päivä päivältä mielekkäämmältä. Tuli sellainen olo ettei olisi halunnut kuvausten koskaan loppuvankaan.

Sunnuntaina 21. lokakuuta 2007, kun siirryimme Kuusankoskelle tuli eteemme ongelma rat-

Ohjaaja Emmi
Liesmäki ja
Silja, Nina
Rantala kuva-
uksissa.

kottavaksi. Saavuimme Miian kanssa kuvauspaikalle Kuusankosken rannalla sijaitsevalle talolle, missä kuvaisimme seuraavat kolme päivää Siljan kotikohtauksia. Lavastaja oli lavastanut taloa koko päivän kuvauksia varten. Lukuisista tapaamisista huolimatta oli näkemyksemme täysin eriävä. Näin ollen jouduimme turvautumaan hätäratkaisuun ja kokoamaan lastenhuoneen rekvisiitan ja lavastuksen uudelleen, pääasiassa Miian pikkusiskon huoneesta Kuusankoskelta ja omista kodeistamme. Talon muun lavastuksen oli koostuttava talon omistajien omista huonekaluista. Tämä ei tietenkään ollut suunnitelma, ja tässä kohtaa jouduimme pettymään hieman visuaalisessa ilmeessä.

Miian ja minun siirtymäpäivämme kului siis yhdessä lavastusassistenttien kanssa taloa uudelleen lavastaessa. Se ei onneksi menoa haitannut, ehkäpä vain purki viimeisenkin jännityksen häivän. Ohjaustyö tuntui täysin toiselta nyt kun paikalla olivat vain Silja ja Virva sekä vanhemmat. Pystyin keskittymään ihan toisella tasolla, nautin tilanteista ja tuntui mielekkäältä toimia niin lasten kuin aikuisten kanssa. Oli helpottavaa työskennellä välillä myös ammattinäyttelijöiden kanssa lasten lisäksi. Onnismaan Matin ja Heiskasen Marian kanssa oli helppo kohdata ja löytää yhteinen kieli. He ovat kumpikin tehneet kameran kanssa paljon töitä aikaisemminkin ja se näkyy mielestäni hyvin heidän tekemisessään ja näyttelemisessään. He pystyvät helposti myötäilemään kameran liikkeitä ja näyttelemään vaadittavalla ilmaisuvoimalla kuvakoon mukaisesti, ilman erillistä pyyntöä.

Ohjaajana oli opettavaista huomata se suunnaton ero, joka syntyy lapsia ohjatesa ja ammattilaisia ohjatesa. Ammattilaisen kanssa kohtauksen pystyi puhumaan läpi, ja näin löydettiin jo oikeasuuntainen toiminta ja ajatus helposti kuvaan. Lasten kanssa taas asiat oli käytävä läpi konkreettisesti paikan päällä ja usein melkein päähkäntöä myöten oli opastettava heitä oikean tunnelman saavuttamiseksi. Tämä vaihtelevuus toi työhön mielekkyyttä ja haastetta, josta pidin. Siljan ja Virvan esittäjät Nina ja Laura olivat onnistuneita löytöjä jo siinäkin mielessä, että he jaksoivat pitkän kuvausjakson väsymättä ja turhia valittamatta. Mitä nyt välillä vireyden ylläpitämiseksi ohjaaja joutui leikkimään hippaa ja piilosta, mutta sehän kuuluu vain asiaan.

Ninan eli Siljan kanssa kehityimme prosessin aikana rintarinnan yhtä matkaa. Viimeisten päivien vaativat kohtaukset, kuten sade, jokeen kävely ja Virvan joelle johdattaminen sujuivat jo meiltä melko mallikkaasti mielestäni. Ottaen huomioon esimerkiksi ulkoiset häiriötekijät, joita kohtauksissa oli. Sadekohtauksessa, jossa palokunta ruiskutti Ninan päälle viisi asteista vettä suoraan Kymijoesta, Nina teki kaiken vaadittavan ilman minkäänlaista epäröintiä. Ensimmäisinä kuvauspäivinä tähän vaadittavaa meidän kahden välistä luottamusta ei ollut vielä syntynyt ja näin ollen kohtauksen kuvaaminen ei olisi ollut mahdollista.

Lisäksi uskalsin rauhassa kokeilla päivä päivältä enemmän erilaisia ohjauksellisia keinoja Ninan kanssa, ja tämä oli oppimisprosessin kannalta erittäin tärkeää ja antoisaa. Oivallukset saattoivat olla hyvinkin pieniä. Esimerkiksi kohtauksessa, jossa Silja seisoo laiturilla yksin ennen kuin äiti ja Virva tulevat, minun oli vaikea saada Ninan katseeseen oikeaa intensiteettiä. Sitten tajusin pyytää Ninaa laskemaan mielessään kymmeneen ja näin mielestäni katseeseen tuli jo toinen taso. Nina näyttää ajattelevan jotakin, ei vain tuijottavan tyhjillä silmillä eteenpäin.

Elokuvien tekemisessä mielestäni ehdottomasti mielekkäintä ovat itse kuvaukset, joissa voi konkreettisesti työskennellä erilaisten ihmisten kanssa ja oppia heiltä lisää.

2. HALFPPOINT

(Half- puoli, puoliaika, Point- piste; pilkku; kohta; vaihe)

KUVAUSTEN JÄLKEINEN SAAMATTOMUUS JA TYHJYYS

”Täällä ollaan, huhuu elossa! On lauantai. Räntää sataa. Olen 30- vuotias ja silti vielä niin kesken. En tiedä mikä on tämä tunne. Ihan kuin olisi, hengittäisi, näkisi. Kuitenkaan en ole, hengitä tai näe mitään. Olen onnellinen, mutten osaa olla. Lopputyö on nyt kuvattu, mutta mitä siitä. En saa ryhdyttyä mihinkään, tarvitseeko minun? Kuulen sanat jälkityö, valmistuminen, työ, elämä, ikuisuus, tulevaisuus jne.. Mitä jos en jaksa, jos ei huvita- niin kuin lapsi sanoisi. Mitä jos lopputyökuvaukset vaan veivät voimani edes puhua. Ei mun tarvi selittää, tuntuu kornilta puhua, ajatella. Jos huutaisi tässä kummallisen ajatuksensa ääneen, että luovuus on väsyttänyt mut ja antakaa mun nyt vaan olla. Mähän nauraisin itsekin itselleni. Silti mielessä pyörii tuo lista, jälkityö, valmistuminen, työ, elämä, ikuisuus, tulavaisuus.. kuin elokuvan lopputekstit - mun loppuelämän lopputekstit... Mongolia- sinne olisi hieno mennä laulamaan kurkkulaulua. Tai Venäjälle, Stalinin vangeilla rakennuttamalle luurankotielle. Karkais ja kiertelis vaan eri paikkoja, missä olisi kiva käydä... Itsekeskeistä sanon mä, mut mitä sitten ku se on salaisuus.”

Päiväkirjamerkintä. 10. marraskuuta.2007. Hämeenpuisto. Tampere.

Kuvausten jälkeen olin pitkään väsynyt ja toisaalta helpottunutkin. Elokuvan leikkaaminen oli alkamassa. Pelkäsin jälkityövaihetta, koska se tuntui kohdallani vaikeimmalta hahmottaa. Päästäkseni energiattomasta itsestäni irti, ryhdyin juoksemaan lenkkiä. Ainoastaan fyysisen rääkin kautta pystyin täysin tyhjentämään ajatukseni. Se oli hyvä ja kannattava kokemus. Hikoileminen puhdisti oloa niin henkisesti kuin fyysisestikin ja muistutti itseäni siitä mikä on kuitenkin minun oma-

kohtaisin ja tärkein tapani nollata välillä itseäni. Opinnäytetyön kohdalla kaikkihan oli vasta puolivälissä kohti valmista elokuvaa. Löysin papereideni joukosta vanhan äidinkielen aineeni. Luettuani sen uskoin taas itseeni hieman enemmän. Niin itsevarmalta tekstiltä tuo vanha aine silloin kuulosti, että oli pakko uskoa sen voiman vielä palaavan.

” Tanssinopettajana saamani omakohtaiset kokemukset yhdeksän vuoden ajalta ovat entisestäänkin vahvistaneet käsitystäni taiteen tarpeellisuudesta ihmiselle. Tanssi on myös auttanut minua itseäni tämän hetkisissä opinnoissani elokuva- ja tv-ilmaisun osastolla muotoiluinstituutissa. Tanssin kautta pystyn täysin rentoutumaan ja tyhjentämään pääni opinnoilta. Huomaan, miten tanssikasvatuksen kautta olen oppinut tekemään töitä järjestelmällisesti ja ahkerasti asioiden eteen. Minulle on kehittynyt myös jonkinlainen kokonaisuuden hahmotuskyky tehdessäni tanssikoreografioita, ja siitä on ollut paljon apua nyt, sillä elokuvien tekohan perustuu paljolti ryhmätyöhön. Tanssin ja tanssiesitysten kautta olen myös oivaltanut, miten tärkeää on muistaa, että elävä tilanne on juuri tässä ja nyt, eikä siihen voi enää palata. Jokainen esitys on ainutkertainen ja omansa. Tämä on minusta aika olennaista. Ei pelkästään suhteessa tanssiin, vaan ylipäänsä elämään. Tanssissa on myös hyvin tärkeää liikkeiden voima ja vastavoima- ei ole olemassa mitään liikettä ilman vastaliikettä. Tämä oivallus, jonka tanssin kautta luulen ymmärtäväni, pätee kaikissa taiteen ja elämisen muodoissa.”

Päiväkirjamerkintä. 30. marraskuuta 2004. Pätkä äidinkielenaineesta. Lahti.

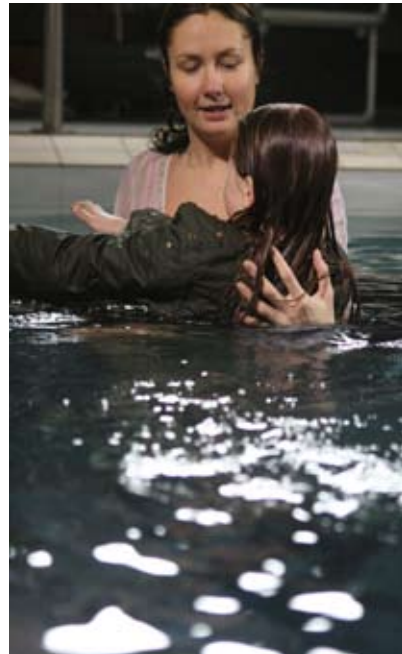
KLIIMAKSI

(huipentuma, huippu, kohokohta)

”Elokuvailmaisun keskeinen tekijä on leikkaus, montaasi. Kaksi toisiinsa liittymätöntä kuvaa voidaan liittää keskenään ajallisesti peräkkäin ja niiden välillä syntyy yhteys, merkityssuhde. Vastaavaa on yleisesti hyödynnetty myös aikamme (muissa) kuvataiteissa. Kun kaksi tai useampia erityyppisiä ja vaikkapa erityyppisiä kuvia liitetään yhteen, katsoja rakentaa niitä yhdistävän sillan, eräänlaisen kuvansisäisen kertomuksen. Tämä saattaa olla tajuntamme yleisimpiä pyrkimyksiä. Hajanaiset, jopa sattumanvaraiset havainnot, kokemukset, luetut teoriat ja omaksuttu tieto yms. pyritään yhdistämään johdonmukaiseksi kokonaiskuvaksi todellisuudesta. Kokonaisuudesta tulee jatkuvuutta.”

Visuaalisen suunnittelun opettaja Mika Heinonen

Apulaisoh-
jaaja Kaisa
Roover ja
Nina Ranta-
la, hyisessä
Kymijoessa
ja uima-
altaalla.

MATERIAALI JA LEIKKAUS

Elokuvan leikkasi luokkakaverini Matti Rytönen. Matti teki ”Veden ääri” elokuvasta myös opinnäytetyönsä ja oli jo aikaisessa vaiheessa mukana tekoprosessissa. Matti oli leikannut kouluaikana paljon harjoituselokuvia ja edellisvuonna yhden opinnäytetyön. Tiesin Matin olevan päämäärätietoinen. Näin ollen oli helppo luottaa Matin näkemykseen ja taitoihin leikkaajana. Jo ennen kuvauksia oli mukavaa, kun pystyimme keskustelemaan muutamien kuvien indeksistä. Kuten esimerkiksi loppukohtauksen kuvista, joissa Silja kävelee jokeen ja antaa virran viedä. Olimme saaneet loppukohtausta kohtaan paljon epäilyjä siitä, miten sen pystyisi turvallisesti ja uskottavasti toteuttamaan. Kävimme Matin ja Miian kanssa kyseisestä kohtauksesta neuvotteluja ja meille ratkaisu oli näin ollen selvä. Jokikohtaus toteutettiin niin, että Nina eli Silja kahlaisi ensin märkäpuku päällään Kymijokeen vyötäröön saakka, ja viimeinen kuva taas kuvattaisiin suoraan ylhäältäpäin pressulla vuoratulla uima-altaalla. Näiden kahden kuvan yhdistelmä antaisi varmasti oikean tunnelman ja jättäisi lopun auki niin kuin halusimmekin. Näin asia toteutettiin ja näin se myös on lopullisessa elokuvassa.

MATERIAALI

Kuvauksien aikana pyrimme iltaisin Miian kanssa katsomaan aina kyseisen päivän materiaalin. Näin olisi helpompi heti reagoida asioihin, jos esimerkiksi materiaalissa tai nauhassa olisi teknisiä vikoja. Näistä hetkistä syntyi tärkeitä, ainakin minulle. Hektisen päivän jälkeen oli mukavaa istua Miian kanssa alas ja keskustella päivän tapahtumat läpi, katsoa materiaalit ja käydä läpi seuraavan päivän kuvat ja kohtaukset sekä mahdolliset muutokset. Hetket saivat rauhoittumaan ja tehdyn työn tuloksia on aina mukava nähdä jo siitäkin syystä, että tietää tehneensä päivän aikana jotakin todellista.

LEIKKAUS

Itse elokuvan leikkaus käynnistyi heti kuvausten jälkeen. Matti oli, kuten jo aiemmin mainitsin, ollut mukana prosesissa käsikirjoitusvaiheesta saakka. Näin ollen hän oli hyvin kärryillä siitä, mihin me pyrimme elokuvallamme. Annoin Matin ensin leikata itsekseen niin sanotun raakaleikkausversion, ennen kuin itse menin edittiin mukaan.

Ensimmäinen leikkausversio on aina hämmentävä. Aina siihen pyrkii valmistautumaan hyvin, mutta aina se yllättää. Elokuva tuntui repaleiselta ja silputulta. Ohjaukselliset virheet paistoivat kaiken yläpuolella. Matti oli laittanut kaikki kohtaukset paikalleen niin kuin ne oli kuva- ja ohjauksäkäsikirjoituksessa suunniteltu. Nyt huomasi miten erilaiset kestoiltaan olivat, oman ajatukseni tasolla, itse käsikirjoitus versus materiaali. Kun kaipasin enemmän aikaa kohtauksen sisälle, se olikin mahdotonta, juuri kyseisen kohtauksen vähäisen materiaalin vuoksi. Koin tämän virheekseni. Oli siellä jo paljon hyvääkin. Alku lähti mielestäni vahvasti liikkeelle ja lopusta olen aina pitänyt. Koulukohtaukset ja Lahden kuvauspäivinä kuvatut muutkin kohtaukset, joita olin jo aikaisemmin arvellut keskeneräisimmäksi, osoittautuivat leikkauspöydällä myös haasteellisiksi.

Kun Matti oli saanut kohtaukset erillään rytmisesti toimimaan niin hyvin kuin se oli mahdollista, kohtauksia alettiin siirrellä leikkauspöydällä paikasta paikkaan. Lopulta melkein kaikki kohtaukset olivat käyneet melkeinpä kaikilla paikoilla. Elokuvaa näytettiin erinäisille koeyleisöille aika-ajoin, ja palautteesta kävi ilmi, että tarina ainakin oli sieltä helposti löydettävissä. Se helpotti suuresti itseäni. Siljan tarinaahan olimme kertomassa.

Eri leikkausversioissa tarinasta nousi vahvasti kaksi asiaa esille. Toisessa versiossa Siljan kotiolut nousivat enemmän esille ja toisessa huonot kouluolosuhteet taas enemmän. Kysymys olisi siitä kumpaa olisi tärkeämpää painottaa.

Käsikirjoituksessa kouluolot ovat vahvemmin esillä. Lopullisen sysäyksen teoillensa Silja saa

koulussa tapahtuvan vessakohtauksen jälkeen. Hänen ja Virvan ystävyyshän alkaa koulussa, ja siksi koulun tapahtumilla on tärkeä osuus tarinankerronnassa. Tässä kohtaa voimme taas palata ammattinäyttelijöiden ja amatöörinäyttelijöiden eroon sekä omaan vireystilaani kuvauksissa. Luulen, että vanhempien tulkinta kotikohtauksissa on niin paljon vahvempaa kuin lapsilla koulussa. Tämä tulkinnan vahvuus tuntuu meistä katsojista nousevan enemmän esille, vaikka ajallisesti kotona vietetään elokuvassa vähemmän aikaa. Lopullisessa versiossa näiden kohtausten suhde on lähellä sitä mitä itse asiasta ajattelen.

Sirpaleisuuden rauhoittamiseksi oli vähennettävä kohtauksien määrää. Oli ryhdyttävä niin sanottuun ”kill your darlings”- työhön. Myös joidenkin ohjauksellisten epäonnistumien vuoksi muutama kohtaus, kuten Siljan ensimmäinen kohtaaminen kiusaajien kanssa, eli tunnelikohtaus jäi harmittavaksi torsoksi. Kun leikkaaja Samu Heikkilä katsoi elokuvamme läpi, hän ehdotti alun voice overin muuttamista selkeämmäksi. Siten, että se paljastaisi päähenkilön suhteen veteen heti alusta alkaen. Mielestäni se oli hyvä idea. Näin ollen suunnittelimme Miian kanssa uuden alku voice overin, joka nyt toimii mielestäni paremmin kokonaisuudessa. Alun perin epäilin koko voice overien tarpeellisuutta, mutta jo leikkauspöydällä olin varma niiden tärkeydestä. Minulle ne toimivat tärkeinä elementteinä Siljan tunnetilaa vahvistamassa elokuvan alussa ja lopussa. Loppujen lopuksi mielestäni Matti onnistui saamaan annetun materiaalin puitteissa ehyen kokonaisuuden aikaan. Mukana oli lisäksi myös vahva tunne. Leikkausvaiheessa opin toki itse kovasti asioita, joita ehkä jo ensikerralla osaan ottaa paremmin huomioon kuvausvaiheessa. Pitää antaa esimerkiksi enemmän ilmaa ja aikaa kuvakerrontaan silloin kun sitä todella voi antaa ja sitä tarvitaan. On pyrittävä kuvauksissa kuvaamaan nauhalle, vaikka vain varmuuden vuoksi aina kaikki näyttelijän reaktiot, myös tiiviissä kuvassa ainakin päähenkilön kohdalla.

Näin pystyy takaamaan sen, ettei mikään jää huomioimatta. Vaikkakin kuvaustilanteessa tuntuisi, ettei kyseistä kuvaa tarvita, niin leikkaamossa sitä kuitenkin joskus kaipaa. Niin kiire ei koskaan ole, ettei muutamaa lisäkuvaa tilanteesta ehtisi ottamaan.

2. KÄÄNNE

(Kaarre, kaarros, mutka, taive, käännekohta, murros, muutos, vaihde, taite, palle, palte)

ÄÄNENJÄLKITYÖT

”Veden ääri”- elokuvan äänisuunnittelusta vastasi Olli-pekka Jauhiainen. Olli-pekka oli vuotta ylemmältä vuosikurssilta ja tehnyt edellisvuonna opinnäytetyönsä äänisuunnittelusta Meri Lampisen elokuvassa ”Salattujen tietojen kaappi”. Olin pitänyt Olli-Pekan töistä, ja oli enemmän kuin mukavaa saada Olli-Pekka mukaan elokuvaamme.

Olli-Pekka ei ollut mukana itse kuvauksissa, vaan äänityksen hoitivat mallikkaasti luokkakaverini Tuomas Onttonen ja Jani Peltonen. Olikin erilaista lähteä työskentelemään äänisuunnittelijan kanssa, jolla ei voinut olla niin vahvaa tietämystä elokuvasta kuin meillä, jotka olimme sitä jo melkein vuoden pyörittäneet päässämme. Luulen, että siitä oli hyötyä, että Olli-Pekalla oli tuore näkemys asioista ja uusia ideoita.

Äänisuunnitteluvaihe tuntui kohdaltani hankalimmalta. Koen olevani enemmän kuvallinen kuin äänellinen elokuvantekijä ja -katsoja. Toki tiedän ja tiedostan äänen merkityksen valmiissa elokuvassa esimerkiksi juuri tunnelman luojana, mutta minun on vaikea konkreettisesti hahmottaa millä äänellä, tai paremminkin äänen nyanssilla voin luoda oikean tunnelman kuhunkin kohtaukseen. Olli-pekka oli tässä suurena apuna.

Olin pitkään miettinyt elokuvan musiikkia ja tiesin hyvin varhaisessa vaiheessa, että esimerkiksi pyöräilykohtauksessa, jossa tytöt ystäväystyvät tulisi olla musiikkia. Olihan kyseessä montaasijakso. Miia tunsu erään säveltäjän, jonka musiikista olin pitänyt kuunneltuani hänen sävellyksiään. Teokset oli tehty tietokoneella ja irrallaan kuunneltuna niissä oli vahva elokuvaan sopiva tunnelma. Leikkauspöydällä kuvan rinnalla ne eivät kuitenkaan toimineet alkuunkaan. Konemaisuus korostui ja söi kuvan tunnelmaa, luoden tilalle omituisen kahdeksankymmentäluvun musiikki-

videotyylin. Elokuvamme oli huokoinen ja luonnonläheinen. Se vaati oikeat soittimet ja oikean ihmisen soittamaan elokuvamusiikin. Soittimiksi valitsin sellon ja viulun. Musiikit soittamaan ja säveltämään saapuivat tutut ammattimuusikot Esa Korja ja Sirkku Hilanko. Olin tyytyväinen heidän kanssaan tehdystä työstä, se oli antoisaa ja lopputulos on mielestäni onnistunutta.

Eniten äänisuunnittelussa tuotti ongelmia Siljan päänsisäisen maailman ja tunteiden esille tuominen. Se oli hiuksenhienoa, pikkutarkkaa hommaa, jotta ääni löytäisi juuri oikean paikkansa ja tukisi tarinaa oikein.

LOPPURATKAISU

(Loppu-laita, loppupää, pää, päätekohta b.) raja, reuna, ääri c.) jäte, jäännös, tähde, ylijäämä d.) hengenlähtö, kalma, kuolema, kuolo, mana, surma, tuoni e.) häviö, perikato, rappio, romahdus, turmio, tärvio, Ratkaisu- päätös, tuomio, lopputulos, selvittäminen, suoritus)

"Pidän asioista jotka ovat kesken. Kaiken kokeneet ja tehneet ihmiset ovat tylsiä."

Viulisti legenda Ivry Gitlis

YHTEENVETO

Tiesin jo varhain ryhtyessäni opinnäytetyötäni tekemään, että prosessi on haasteellinen. Monien palasien yhdistäminen, kokoaminen ja hallitseminen on usein helpommin sanottu kuin tehty. Se, että koulullamme ei ole tuotantopuolen opiskelijoita on sinänsä jo oma haasteensa. Taiteellisessa vastuussa olevat ihmiset joutuvat täten laittamaan ajastaan suurimman osan tuotannollisiin asioihin ja tämä vie tietysti aikaa taiteelliselta suunnittelulta ennen kuvauksia. Koin kuitenkin tuotannollisetkin asiat hyvin opettavaisina ja tärkeinä, vaikkakin aika kuluttavina opinnäytetyötäni tehdessä. Mielestäni me kuitenkin selviydimme tästäkin haasteesta enemmän kuin tyydyttävästi.

Opinnäytetyön suurin anti oli ehdottomasti siinä, että ensimmäisen kerran kouluaikanansa pääsi todella kokeilemaan rajojaan ja omaa kykyään elokuvantekijänä. Työn tekeminen oli ensimmäistä kertaa lähellä ammattimaista tekemistä ja ryhmätyöskentely tuttuja, luotettavien ihmisten kanssa mielekästä. Kun kaikki osastot tietävät jo mitä tehdä ja miten toimia kuvauksissa, on ryhmää myös helppo tällöin ohjastaa. Tämä tietysti vain, jos sattuu saamaan ympärilleen hienon työryhmän niin kuin minä esimerkiksi sain.

Ohjaajana olen vasta alkutaipaleella ja paljon on vielä opittavaa. Opinnäytetyö loi kuitenkin uskoa omaan tekemiseen. Ja oli hieno huomata, että vaikka matkan varrella tuli käytyä läpi koko tun-

neskaala, on päällimmäiseksi kuitenkin jäänyt halu päästä jatkamaan jossain muodossa elokuvantekoa, ja oppia näin aina vain lisää alasta. Olen aina pitänyt ihmisistä, jotka haluavat kehittyä ja ovat nälkäisiä työnsä suhteen. Sellaiset ihmiset ovat mielenkiintoisia. Toivon, että pystyn itse säilyttämään saman intohimon tekemiseen, joka minulla mielestäni oli opinnäytetyötä tehdessäni. Kun tekemisestä katoaa mielekkyys, niin ketä se enää sitten palvelee.

Se onnistuiko Veden ääri elokuvana, on vaikea kysymys. Mielestäni me saavutimme sitä tehdessämme paljon ja lopputuloskaan ei ole mielestäni hullumpi. Näin ollen se mielestäni täyttää opinnäytetyön tarkoituksen oppimisprosessina ja osaamista mittaavana työnä. Ja jollen minä uskoisi elokuvaani niin miksi kukaan muukaan uskoisi? Itse yleisö kuitenkin tulee päättämään miten elokuva vastaanotetaan lopulta. Luulen, että me tekijät aliarvioimme usein liikaa yleisöämme. Yleisö muodostuu kuitenkin minusta, sinusta ja meistä kaikista. Emme voi määrätä tai käskää yleisön ajatuksia, sehän olisi jo diktatuuria ja sitä taide ei voi olla. Voimme valehdella itsellemme, ehkä joskus myös ystävällemme, muttemme voi valehdella yleisölle.

Minun työni opinnäytetyöhön valmistautuessa oli harjoitella asiani niin hyvin, että kun ”myyn” työni eli näytän/esitän valmiin elokuvani, voin olla vakuuttunut ”myymästäni” tuotteesta ja seistä sen ja ratkaisujeni takana. Mielestäni saavutin tämän itselleni asettaman tavoitteen. Tiedostan ja havaitsen elokuvan puutteet ja vajaavaisuudet. Olen oppinut matkan varrella paljon, mutta voin seistä ratkaisujeni takana, vaikkakin ne eivät kaikki näin jälkeenpäin katsottuna olisikaan ehkä niitä kaikkein parhaita. Veden ääri prosessin loppu tarkoittaa ohjaaja minäni prosessin alkua.

” Länsimaisessa kulttuurissa meidät lastataan jo pienestä pitäen kaikella turhalla materiaalilla ja tavarella. Luodaan paineita niin, että aidon minän tunteminen on lähes mahdotonta. Tämän jälkeen elämä menee turhan karsimisessa pois. Me lähdimme Eedeniin alastomina ja nyt me pyrimme sinne takaisin.”

Viulisti legenda Ivry Gitlis

Nina Rantala eli Silja ja Laura Sinisalo eli Virva esittävät omatekemänsä kiitoslaulun viimeisenä kuvauspäivänä työryhmälle.

KEVENNYS

AINO SUHOLAN RUNO

Eeva Litmanen lopettaa kirjansa, "Saa siinä monena olla", lempikirjailijansa Aino Suholan runoon. Hän puhuu runosta siten, että se voisi olla hänen elämänsä motto. Minulle runosta ei ihan motoksi asti ole, mutta hyvä teksti muistettavaksi elämän poluilla ja ohdakkeisilla teillä kulkiessa. Siksi tähän samaiseen runoon on minusta tämä opinnäytetyökin hyvä lopettaa.

Tärkeää elämässä on
nöyryys ja intohimo.
Mitä teetkin,
tee se takapuoli savuten
syöksey siihen
suorin vartaloin
kahdella kierteellä,
koska vain siten
lunastat itsekunnioituksesi.
Jos kaadut
nouse ylös,
jos kaadut aina vain,
laita heftaa polveen ja etene taas.

Ajattele, että
Kukaan ei kaadu niin komeasti kuin
minä,
niin suoraan mahalleen
ja näköalapaikalle.
Sillä autuaita ovat ne,
jotka osaavat nauraa itselleen,
sillä heiltä ei tule hupia puuttumaan.

Aino Suhola, Rakasta minut vahvaksi,
Atena 1991

LIITTEET

KÄSIKIRJOITUS

VEDEN ÄÄRI lyhytelokuva yksinjäämisestä

alkaa pienestä, kasvaa suureksi, virtaa voimalla,
näyttää tyyneltä, kuohuu sisältä, kätkee syvyyksiin

Versio 14
16.09.2007

Miia Iivosen käsikirjoitus
Toteutettu yhteistyössä Emmi Liesmäen kanssa
Miia Iivosen alkuperäisideasta

1 EXT. JOKI. VARHAINEN AAMU – MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa).

Vesi virtaa hiljaa eteenpäin. Halla peittää maata. Aurinko nousee. Syksyn värit paljastuvat puiden lehdistä. Vesi virtaa eteenpäin yhä nopeammin auringon paistaessa korkealla puiden välissä. Eteen avautuu horisonttiin katoava joki.

2 INT. LASTENHUONE. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa).

Lattialla on vesiastiassa vanha barbinukke.

SILJA (V.O)

Katso ulos ikkunasta. Mitä sinä näet?

Lattialla istuu Silja (10). Hän piirtää väriliiduilla. Lattialla on avoinna kirja, jonka kuvassa lapset leikkivät. Kirjassa lukee: ”Ja minne ikinä menetkin, kaikkialla näet paljon paljon lapsia”. Piirustuksessa tyttö purjehtii lautalla jokea pitkin. Kuvan tyttö hymyilee, Silja ei.

ISÄ O.S

Silja! Tuo isille kylmiöstä yks valkkaripullo!

Silja ei vastaa. Hän katsoo paperia käsissään.

ISÄ O.S

Silja! Toiseksi ylimmältä hyllyltä!

SILJA

Joo joo!

Silja katsoo hetken kuvan tyttöä, ja ruttaa sitten paperin.

3 INT. OLOHUONE/MAKUuhuONE. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa).

Isä (50) istuu sohvalla kuunnellen uutisia. Äiti (47) makaa selällään makuuhuoneen sängyllä lukien kirjaa.

UUTISTEN LUKIJA

Suomen lähes 3000 henkilön vähennyksistä vähän vaille kolmasosa tulee Voikkaan tehtaan lopettamisesta.

Isä siirtyy istumaan sohvan reunalle ja lisää ääntä televisioon. Äiti kääntää selkensä olohuoneeseen päin ja jatkaa lukemista.

PERTTI KUJANPÄÄ (ISÄ)

Investointiohjelma olisi tullut maksamaan satoja miljoonia euroja, eikä se olisi kääntänyt tehdasta kannattavaksi.

VEIKKO MÄKELÄ (PÄÄLUOTTAMUSMIES)

Jos joulukuussa sanottiin, että annetaan vuosi aikaa, niin miksi lopetuspäätös tehtiin nyt. Teimme merkittävän säästöohjelman henkilöstön ja kiinteiden menojen osalta. Uhrauduimme ja panimme itsemme peliin.

Isä hieroo otsaansa.

ISÄ

Novoi perkeleen perkele.

Silja hiipii huoneestaan ulko-ovelle. Isä juo lasinsa tyhjäksi ja yrittää kaataa tyhjästä pullosta lisää.

Silja pujahtaa ulos.

4 EXT. TAKAPIHA/LAITURI. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa).

Silja tulee aidatulle takapihalle. Nurmella on kaksi tuolia, joiden ympärillä on kahdet twist-narut.

Silja hyppää twistiä ja palaa pian.

SILJA

Sun vuki.

Silja aloittaa alusta. Hän palaa pian uudelleen.

SILJA

Mihin mä jäinkää? Ainii.

Hyppele jatkuu ja vauhti kiihtyy. Silja kaatuu ja nauraa. Isä ilmestyy takapihan ovelle.

ISÄ

Siiijaa!

Silja piiloutuu marjapensaaseen taakse. Hänen hengityksensä kiihtyy.

ISÄ

Aina sama juttu sen tytön kanssa. Silja! Nyt sisälle sieltä! Silja!

ÄITI (O.S)

Anna olla. Ei se missää kaukana ikinä ole.

ISÄ (O.S)

Hittoako mun tässä täytyy. Ois vähä muutaki.

Silja hiipii takapihan portille. Juuri kun hän on astumassa siitä ulos, isä ilmestyy taas ovelle.

ISÄ

Silja, perkele! Nyt tänne ja vähän äkkiä!

Isä tulee kohti porttia. Silja lähtee juoksuun alas rinnettä, jonka alapuolelta paljastuu joki. Äiti tulee takapihalle.

ÄITI

Et viittis huutaa, naapurit kuulee.

Äiti koskettaa isää, mutta isä riuhtaisee itsensä irti. Äiti tekee väistöliikkeen. Silja tulee laiturille ja katsoo taakseen. Hän näkee vanhempiansa riitelevän. Isä tarraa äitiä käsivarresta ja pitää häntä tiukassa otteessaan. Silja sulkee silmänsä ja käy makaamaan laiturin päähän. Hän avaa silmänsä ja katsoo tummaa vettä. Riitelyn äänet vaimenevat ja hän kuulee vain virtaavan joen äänen. Silja kastaa hiuksensa ja kätensä vedessä.

5 EXT. LAITURI. ILTA (poutaa).

Ilta hämärtää. Silja liikuttelee käsiään veden pinnan rajalla.

6 INT. LASTENHUONE. AAMU (puolipilvistä).

Silja makaa vuoteessa silmät auki. Kello näyttää 8.20. Kun äiti tulee sisään, Silja sulkee silmänsä.

Äiti avaa verhot. Silja näkee äidin mustelmaisen käsivarren. Silja kääntyy seinään päin.

ÄITI

Kaikki on ihan hyvin. Kaikki hyvin. Vaatteet on sohvalla.

Äiti pysähtyy selin oviaukkoon.

ÄITI

Muista, puoli yhdeksältä, että ehdit ajoissa. Ei enää myöhästymisiä.

Silja istuu sängyn reunalla katse maassa.

SILJA

Ei enää myöhästymisiä.

Äiti on hiljaa. Hän kääntyy väkinäinen hymy kasvoillaan.

ÄITI

Mitä jos joskus pyytäisit sitä, mikä sen nimi nyt olikaan, se jonka kanssa kuljet aamuisin kouluun.

Nii mitä jos pyytäisit sitä joskus leikkimään meille?

SILJA

Se tykkää vaan ulkoleikeistä.

ÄITI

Noh, ulkona sitten.

Äiti hieroo käsiään. Hänen katseensa harhailee. Silja istuu yhä sängyn reunalla, katse maassa,

kun ulko-ovi sulkeutuu.

7 EXT. PYÖRÄTIE/TUNNELI. AAMU (sumu).

Silja pysähtyy alikulkutunnelin suulle. Koulunkellon soitto kuuluu läheltä. Siljan kello näyttää yhdeksää. Hän epäröi hetken, mutta lähtee sitten ripeästi tunneliin. Se on täynnä spraymaalattuja töherryksiä. Silja näkee oman nimensä seinämässä, mutta kääntää katseensa pois kohti vettä valuvaa ränniä tunnelin päässä. Silja juoksee ulos tunnelista. Ylämäestä paljastuu kaksi nuorta polkupyörineen. Silja hidastaa vauhtinsa kävelyksi. Koulun kello soi uudelleen. Meiju (12) huomaa Siljan ja vinkkaa Rauhalle (12) Siljan suuntaan. Rauha katsoo Siljaa.

RAUHA

Voi vittu.

Silja siirtyy tien reunaan vilkuillen tyttöjä hiustensa alta.

MEIJU

Onks toi nyt se?

Rauha nyökkää.

MEIJU

Voi vittu.

Rauha ja Meiju katsovat Siljaa. Kun Silja tulee heidän kohdalleen, Meiju työntää pyöränsä hänen eteensä. Silja yrittää kiertää Meijua, mutta Meiju ei päästä häntä ohitse.

MEIJU

Minne oikee luulet menevä? Liimaletti. Eiks isi tuokaan sua kouluun hienolla autollaa?

Silja katsoo taakseen kohti vettä valuvaa ränniä. Meiju kurottautuu katsomaan Siljan ohi. Silja pääsee livahtamaan hänen ohitse. Hän pinkaisee juoksuun. Meiju yrittää Siljan perään, mutta kompuroi pyörineen. Silja näkee Rauhan katsovan hänen peräänsä. Koulu paljastuu mäen takaa.

8 INT. LUOKKAHUONE. ILTAPÄIVÄ (harmaata).

Opettaja (60) ohjaa lapset luokkatilaan. Pulpetit on järjestetty pareittain. Kaikille ei riitä paikkoja, mutta kukaan ei istu Siljan viereen. Opettaja tulee sisään uusi tyttö (10) perässään. Silja katsoo tyttöä. Tyttö istuu hänen viereensä. Silja vetäytyy hiustensa taakse.

OPETTAJA

Tässä on siis Virva. Pitäkäähän kaikki huoli, että hän tulee viihtymään.

Silja vilkuilee Virvaa. Virvan hiukset on nostettu sivulta ylös vaaleanpunaisella silkkinauhalla. Silja koskettaa omaa tukkaansa.

OPETTAJA

Sitten aloitetaankin matematiikan kokeiden palautuksella.

Luokasta kuuluu vastahakoisia huudahduksia ja huokauksia.

OPETTAJA

Vain muutama kiitettävä.

Opettaja tulee kohti Siljaa. Hän selaa paperinippua.

OPETTAJA

Silja Kujanpää 10+.

Opettaja ojentaa koepaperin Siljalle. Silja noutaa kokeensa katse maassa. Kun Silja istuu, yksi luokan työistä näyttää hänelle kieltä. Kuminpala lentää Siljan hiuksiin. Opettaja luettelee koetuoksia. Poika ohittaa Siljan pulpetin. Hän läpsäisee Siljaa selkään yskäisten samalla kovaäänisesti. Silja säpsähtää. Luokasta kuuluu hihitystä. Silja katsoo koepaperiaan ja sen kuvaa koskesta. Silja kuulee kosken kohisevan äänen, ja luokan äänet häipyvät. Hän katsoo luokassa olevaa akvaariota. Kalat uivat ja akvaarion pohjalta nousee ilmakuplia. Kasvin suojissa istuu pieni Arielmerenneitonukke aarrearkun päällä.

9 INT. KOULUN VESSA. ILTAPÄIVÄ (harmaata).

Hana avataan. Rauhan kädet ilmestyvät sen alle. Meiju tähyilee WC-koppien pitkän rivistön alle.

RAUHA

Näik sä oltiik sit hakemas?

MEIJU

Ei mun mielest.

RAUHA

Onkohan se sit ehtiny jo lähtee?

MEIJU

Ei se ainakaa samaa reittiä enää kotiisa mee. Varmaa kiertää tuolt kirkon kautta. Eise liimaletti enää sinne tunneliin ainakaan uskalla.

Kauimmaisessa WC-kopissa istuu Silja jalat ristissä WC-istuimen päällä. Vessan ulko-ovi käy. Silja huokaa ja nojaa taakseen. Kuuluu rapinaa. Silja kurkottaa kädellään selkäänsä. Hänen käteensä osuu lappu. Siinä lukee Opettajan lellikki. Siljan jalka lipeää alas istuimelta juuri kun Meiju on astumassa ulos ovesta. Meiju katsoo taakseen kuullessaan äänen ja astuu takaisin sisälle.

RAUHA (O.S)

Tuu nyt jo!

Meiju menee ulos. Silja tulee varovasti ulos kopista. Hän katsoo ulko-ovelle ja sitten itseään peilistä. Silja nostaa osan hiuksistaan ylös, mutta siirtää hiukset nopeasti kasvojensa peitoksi. Hän katsoo lavuaariin. Silja näkee vääristyneet kasvonsa lavuaarin pohjalla metallisessa viemäriaukossa. Silja avaa hanan. Hänen kasvojensa kuvajainen häviää veden valuessa alas viemäriin.

10 INT. KOULUN AULA. ILTAPÄIVÄ (puolipilvistä).

Silja piirtää rappusilla. Ylhäältä kuuluu askelia. Silja näkee Virvan liikkuvan ylemmässä kerrokses-

sa. Silja laskee nopeasti katseensa. Virva hidastaa kulkuaan nähdessään Siljan. Hän tarkkailee Siljaa ja yrittää kurkkia hänen piirustustaan.

VIRVA

Moi.

Virva siirtyy Siljan vierelle, jolloin Siljan piirustus paljastuu. Siinä tyttö ui kalojen kanssa koskessa.

VIRVA

Tykkääk säki uimisesta?

Virva tulee Siljan eteen. Hän liikuttelee jalkojaan levottomasti.

VIRVA

Mun nimi on Virva. Ja sähän oot Silja. Me ollaan samalla luokalla.

Silja katsoo Virvan jalkoja. Sitten hän nostaa varovaisesti katseensa Virvan kasvoihin. Auto kaartaa koulun oven eteen.

VIRVA

Mua tultiin nyt hakee.

Virva lähtee ovelle. Hän huiskuttaa hyvästiksi Siljalle. Silja katsoo Virvan perään ja häntä alkaa hymyilyttää.

11 INT. KOULUN RUOKALA. PUOLIPÄIVÄ (puolipilvistä).

Silja istuu pöytään. Kaksi istumassa olevaa tyttöä nousevat ja vaihtavat paikkaa. Silja katsoo keittoaan kunnes tarjotin laskeutuu pöydälle. Virva istuu häntä vastapäätä. Päät kääntyvät viereisessä pöydässä. Rauha ja Meiju istuvat vähän matkan päässä. Silja huomaa Rauhan nyökkäävän hänen suuntaansa ja sanovan Meijulle jotakin. Silja katsoo Virvaa hiustensa alta.

MEIJU

Ei voi olla totta! Ei saatana.

Meiju nauraa kovaan ääneen. Silja katsoo Meijua ja Rauhaa. Rauha jatkaa syömistään, mutta hänen katseensa pysyy tiukasti Siljassa. Virva katsoo Rauhaa ja Meijua. Hän alkaa lusikoida keittoaan.

VIRVA

Ei tollasist kannata välittää.

Silja katsoo keittoa syövää Virvaa. Silja hymyilee pienesti.

12 INT. LASTENHUONE/ETEINEN. ILTAPÄIVÄ (aurinkoista).

Silja piirtää lattialla. Kuvassa tyttö purjehtii joella. Silja on piirtämässä tytölle kaveria. Ovikello soi.

Silja säpsähtää äidin avatessa huoneen oven. Silja piilottaa piirustuksensa.

ÄITI

Sua kysytään ovella.

Äiti poistuu. Silja menee huoneensa ovelle. Hän kurkistaa oviaukosta nähdäkseen, kuka ulko-ovella on. Silja näkee Virvan raollaan olevasta ulko-ovesta. Silja kääntyy nopeasti takaisin huoneensa puolelle. Hänen katseensa harhailee, ja häntä alkaa hymyilyttää.

ÄITI (O.S)

Silja mees nyt, ettei kaverin tartte odottaa!

Silja menee ulko-ovelle. Virva ilostuu nähdessään Siljan.

VIRVA

Moi!

SILJA

Moi.

Silja väistelee Virvan katsetta. Tytöt ovat hiljaa.

VIRVA

Tulisik sä leikkii mun kaa?

Silja innostuu, mutta kätkee kasvonsa. Hän ei vastaa.

ÄITI (O.S)

Tottakai Silja tulee!

Tytöt alkavat hymyillä. Silja laittaa nopeasti kengät jalkaansa ja sulkee oven perässään.

13 EXT. PYÖRÄTIE. ILTAPÄIVÄ (aurinkoista).

Tytöt ajavat pyörillä. He kisailevat, kumpi ajaa kovempaa. Silja jää jälkeen Virvasta ja luovuttaa.

Virva huomaa, ettei Silja enää seuraa häntä. Hän pysähtyy odottamaan. Silja lähtee taas vauhtiin hymyssä suin. Tytöt jatkavat matkaa vieretysten.

14 EXT. TIENLAITA. ILTAPÄIVÄ (aurinkoista).

Tytöt juoksevat niityllä. Taustalla kohoaa paperitehdas, jonka piipuista ei nouse savua. Virva juoksee pientä mäenrinnettä ylös, mutta kaatuu ja katoaa heinien keskelle. Silja säikähtää. Kuuluu Virvan naurua. Silja alkaa hymyillä. Hän juoksee Virvan luokse ja heittäytyy maahan nauraen. Siljan hiukset peittävät hänen kasvonsa. Virva siirtää ne sivuun ja kaivaa taskustaan silkkinauhan, jonka hän sitoo Siljan hiuksiin. Virva hymyilee Siljalle ja käy takaisin makuulle hänen viereensä. Tytöt katselevat taivaalla liikkuvia pilviä. Silja katsoo salassa Virvaa. Sitten hän katsoo takaisin taivaalle ja hymyilee.

15 EXT. TAKAPIHA/LAITURI. MYÖHÄINEN ILTAPÄIVÄ (poutaa/tuulista).

Tytöt twistaavat. Silja istuu tuolilla seuraamassa Virvan hyppelyä. Virva palaa, ja tytöt vaihtavat paikkoja. Siljan näkymä avautuu joelle.

SILJA

Tuu. Mä näytän sulle yhen jutun. Yhen salaisuuden.

Silja johdattaa Virvan laiturille. Virva katselee ympärilleen.

VIRVA

No? Missä se on?

Silja naurahtaa. Hän levittelee käsiään ja pyörähtää ympäri.

SILJA

Mä oon aatellu yhtä juttuu. Mä aion lähtee pois.

VIRVA

Ootteks te muuttaas?

SILJA

Eiku jokea pitkin. Mä oon aatellu jos sä haluisit lähtee mun kaa.

VIRVA

Toi jokihan menee vaa tehtaalle. Mennää takas vistaa.

Virva lähtee takaisin takapihalle. Silja katsoo vuoroin jokea ja Virvaa. Hän juoksee Virvan kiinni.

VIRVA

Muistak sä? Sä olit tokavikoissa.

Virva istuu tuolille. Silja katsoo häntä ja sitten taas jokea.

VIRVA

Ne on aina kyl iha hitsin hankalat. Melkee vaikeemmat ku vikat.

Silja katsoo Virvaa syvälle silmiin. Virvaa alkaa hymyilyttää.

VIRVA

Nomitä? Kylsä niist selviit. Hyppää ny!

Silja siirtää hiuksensa korviensa taakse. Hän naurahtaa ja hyppää.

16 EXT. KOULUN PIHA. AAMUPÄIVÄ. (aurinkoista)

Tytöt keinuvat välitunnilla. Silja huomaa, että kaksi tyttöä katselee heitä kauempaa. Tiina (10) lähestyy keinuja Sinin (10) yrittäessä estää häntä. Sini luovuttaa ja molemmat tulevat Siljan ja Virvan luo. Silja antaa vauhtiensa hidastua. Hän katsoo Virvaa, joka myös hidastaa vauhtinsa. Virva huomaa tyttöjen lähestyvän.

TIINA

Moi.

VIRVA

Nomoi.

Silja huomaa tyttöjen takana kauempana rinteessä Rauhan ja Meijun.

TIINA

Me aateltiin. Tota. Me aateltiin, jos teitä huvittas niinku vistaa meijän kaa.

Silja havahtuu. Virvaa naurattaa. Hän ottaa lisää vauhtia.

VIRVA

Nojos me saadaa alottaa!

Silja nauraa ja ottaa lisää vauhtia. Silja ja Virva hyppäävät vauhdissa keinuista.

17 EXT. KOULUN PIHA. ILTAPÄIVÄ (puolipilvistä).

Koulunkello soi. Lapset ryntäävät ulos koulun ovista.

SILJA

Mennääks yhtä matkaa?

VIRVA

No tietty! Mun täytyy vaan käyä eka veskis.

SILJA

Onks sun ihan pakko? Eksä vois käyä kotoon?

VIRVA

Siis mun on ihan pakko. Kyl sä voit täski oottaa.

SILJA

Eiku kyl mäki sit tuun.

Silja ja Virva lähtevät toiseen suuntaan kuin muut oppilaat.

18 INT. KOULUN VESSA. ILTAPÄIVÄ (harmaata).

Silja astuu ulos kopista. Hän avaa hanan ja hieroo käsiään sen alla. Nostaessaan katseensa peiliin hän huomaa takanaan Rauhan ja Meijun. Silja säikähtää ja kääntyy kohti ulko-ovea. Meiju nappaa Siljan kiinni. Meijun nauru raikuu WC-tilassa. Hän tönäisee Siljan päin lavuaaria Rauhan jäädessä taka-alalle.

MEIJU

Nooh. Vitun liimaletti. Mites meinaat päästä pakoo tällä kertaa?

Meiju tarttuu Siljaa hiuksista ja vetää kovaa. Siljaa sattuu. Meiju potkaisee Siljaa polvellaan mahaan. Silja lyhistyy lattialle. Meiju on potkaisemassa Siljaa, kun Rauha tönäisee hänet sivuun. Rauha kumartuu nyhkyttävän Siljan puoleen. Hän vetää Siljaa hiuksista paljastaen Siljan kasvot.

RAUHA

Mitä sä siinä itket. Vitun itkupilli. Mitä vittuu sä siinä itket!

Rauhan kasvoilla valuu kyynel. Hän riuhtaisee silkkinauhan Siljan hiuksista.

SILJA

Eii!

Silja yrittää napata nauhan takaisin. Rauha riuhtaisee itsensä irti ja nousee ylös. Hän puristaa kä-

siään nyrkkiin. Rauha on hyökkäämässä Siljan kimppuun, kun hän huomaa WC-kopin ovensuussa seisovan Virvan. Rauha harppoo paikoilleen jähmettyneen Virvan luokse. Hän työntää Virvan sisään koppiin. Meijua naurattaa.

MEIJU

Ihan vitun hyvä!

Meiju potkaisee Siljaa.

SILJA

Virva auta!

Silja itkee. Virva yrittää päästä Rauhan otteesta. Meiju läpsii Siljaa. Virva alkaa nyyhkyttää.

VIRVA

Lopettakaa.

RAUHA

Nyt sä meet tonne ja sä potkaset kaverias nii lujaa ku susta lähtee.

VIRVA

Eii!

Rauha tarttuu Virvaa hiuksista ja riuhtaisee kovaa taaksepäin.

RAUHA

Vittu sähän teet niinku mä sanon. Ja sitte. Sitte te pääsette menee.

Silja näkee Virvan Rauhan kanssa. Rauha tuuppaa Virvan eteenpäin. Virva kävelee hitaasti Siljaa kohti. Hänen hengityksensä kiihtyy. Meiju väistää sivummalle.

SILJA

Auta mua!

RAUHA

Vitun liimaletti-itkupilli. Huuda vaa! Ei taida tulla isäs nyt auttaa. Ei se saatanan Kujanpää ketää

auta!

Silja nostaa katseensa. Virva katsoo ympärilleen. Rauha harppoo häntä kohti nyrkki pystyssä.

Virva muka potkaisee Siljaa ja nostaa kädet kasvojensa eteen. Rauha retuuttaa Virvaa olkapäistä.

RAUHA

Mitä helvettiä? Teet niinku sovittii! Kovempaa. Niin lujaa ku susta lähtee!

Siljan päässä jää soimaan Rauhan teet niinku sovittii -huudahdus.

SILJA

Virva?

Virva huutaa ja potkaisee Siljaa. Silja käpristyy lattialla ja huutaa kovaa. Rauhan kasvoille nousee irvokas hymy. Meiju nauraa kovaan ääneen.

MEIJU

Ei vittu mul tulee koht kuset housuu!

Virva perääntyy ja katsoo ympärilleen. Rauha vinkkaa Meijulle. Meiju raahaa Virvan ulos vessasta.

Rauha ohittaa heidät ja palaa Siljan luokse. Hän sylkää Siljan päälle ja pudottaa silkkinauhan maahan. Silja jää makaamaan yksin lattialle. Hän näkee maassa silkkinauhan. Silja sulkee kyyneliset silmänsä.

19 INT. KEITTIÖ/OLOHUONE. ILTA.(rankkasade/ukonilma)

Silja tulee keittiöön ja sytyttää valon.

ÄITI (O.S)

Silja? Missä sä oot ollu? Kylmiössä on sulle yks jauhelihapitsa.

Silja säpsähtää ja jää paikoilleen seisomaan. Äiti tulee keittiöön. Silja avaa äkkiä jääkaapin oven.

ÄITI

Mä sanoin kylmiössä. Mikset sä vastannu mitään?

Silja sulkee jääkaapin oven ja avaa tiskialtaan hanan. Äiti huomaa, että Siljan paita on revennyt. Hän ryntää Siljan luokse.

ÄITI

Mistä tää on tullu? Ei hitsi sun kanssa.

Äiti huomaa paidan alla ruhjeen ja vetää paitaa pois Siljan päältä. Paidan alta paljastuu ruhjeinen kylki.

SILJA

Mä kaatusin pyörällä. Anteeksi.

Äiti polvistuu Siljan eteen ja pitää hänestä tiukasti kiinni.

ÄITI

Nyt et tyttö valehtele. Kuka tän teki? Nyt Silja vastaat!

Isä tulee kotiin. Äiti ohjaa Siljan olohuoneeseen ja menee isää vastaan ulko-ovelle.

ÄITI

Joku on satuttanut meidän Siljaa.

Äiti koskettaa isän käsivartta. Isä horjahtaa, ja äiti peräännytty. Silja näkee äidin hierovan käsiään.

Äiti yrittää sanoa jotakin, mutta ei saa sanotuksi. Isä tulee olohuoneeseen ja istuu sohvalle.

ISÄ

Nooh, Siljukkaiseni. Mitäs nyt on tapahtunu?

SILJA

Ei mitää. Mä kaatusin vaa pyörällä. Kaikki on ihan hyvin.

Äiti ryntää olohuoneeseen.

ÄITI

Eikä varmasti kaatunu! Kyllä minä tiedän millon tän sortin asioista valehellaan.

Isä katsoo äitiä, joka hieroo käsiään. Kaikki ovat hiljaa. Silja katsoo isäänsä hiustensa alta. Isä

lähtee kohti keittiötä.

ISÄ

Koita sä nyt hoitaa tää sillä aikaa.

Silja katsoo äitiään, jonka katse harhailee huoneessa.

SILJA

Saatanan Kujanpää ikinä auta ketää.

Isä ja äiti kääntyvät katsomaan Siljaa.

ISÄ

Mitä sä sanoit?

Silja perääntyy. Isä tulee häntä kohti. Isä tarraa Siljaa paidasta ja astuu vahingossa hänen varpailleen. Paita repeää entisestään ja Silja syöksyy isän otteesta kohti ovea. Äiti ottaa isää olkapäästä kiinni. Isä lyyhistyy ja pitelee päätään käsiensä välissä.

ISÄ

Tätä paskaa kuulee jo töissä ja kylillä ihan tarpeeksi. Ei perkele omassa kotonaan.

Äidin ote hellittää. Hän katsoo Siljaa ja perääntyy isän luota.

ÄITI

Mitä sinä nyt. Pertti.

Äiti puristaa käsiään nyrkkiin ja korottaa ääntään.

ÄITI

Kyllä tässä on muillaki ihan yhtä vaikeeta.

Isä ryhdistäytyy ja kohottaa katseensa. Äiti hieroo käsiään.

ISÄ

Ei perkele vaikeeta. Mitä vaikeeta siinä on tossa sängyllä maata jonku paskakirjan kanssa kaiket päivät.

Isä lähestyy äitiä uhkaavasti. Silja livahtaa ovesta ulos.

20 EXT. TAKAPIHA. ILTA. (rankkasade/ukonilma)

Isä lyö äitiä. Silja nostaa kädet korvilleen ja astuu joka lyönnillä askeleen taaksepäin. Hän katsoo hädissään ympärilleen ja lähtee kovaan juoksuun kohti jokea. Vanhempien riitelyn sekä Rauhan ja Meijun äänet kaikuivat hänen mielessään. Silja laulaa kovaan ääneen.

SILJA

Sataa sataa ropisee. Sataa sataa ropisee. Auta auta pyydän sua. Auta auta pyydän sua.

Siljan laulu muuttuu itkuksi, kun hän saapuu laiturille.

SILJA

Auta auta pyydän sua. Metsämies kun vaanii mua. Sulle suojan tarjoan. Siis kätes ojenna.

Silja ojentaa kätensä pitkälle eteen ja upottaa ne sitten veteen.

21 EXT. LAITURI. ILTAPÄIVÄ (tihkusade/puolipilvistä).

Silja tanssii sateenvarjon kanssa. Hän pysähtyy tuijottamaan joelle. Silja jatkaa tanssimista hymyillen. Hän ei huomaa äidin etsivän häntä. Äiti ohjaa Virvan kauempana kohti joenrantaa.

ÄITI

Silja! Etkö kuullut ku huusin?

Silja huomaa Virvan äidin takana. Hän kääntää katseensa pois.

ÄITI

Virva halus kysyä sua leikkimään.

Silja tuhahtaa. Äiti katsoo Virvaa ja ohjaa hänet eteenpäin.

ÄITI

Eikö teidän tyttöjen olisi jo aika sopia riitanne?

Äiti poistuu paikalta. Silja katsoo joelle. Virva ottaa askeleen kohti Siljaa ja on sanomassa jotakin.

Silja käännähtää yhtäkkiä. Silja kävelee Virvan ohitse.

SILJA

Tuu mennää.

Virva katsoo Siljan perään ja kiiruhtaa sitten hänen kannoilleen.

VIRVA

Mä mietin ku sä et ollu koulussa. Ja sitte ku sä et puhunu mulle mitää. Tiiähän.

Silja pysähtyy selin Virvaan. Virvakin pysähtyy.

SILJA

Emmä jaksa puhuu siit. Kaikki on ihan hyvin nyt.

Sade lakkaa. Aurinko tulee esiin. Virva lähtee seuraamaan Siljaa.

22 EXT. SILTA/RANTAKALLIOT. ILTAPÄIVÄ (aurinkoista).

Virva juoksee Siljan edellä. Silja pysähtyy sillan jälkeen. Hän pujahtaa verkkoaidan aukosta alas rinnettä ja katoaa sillan alle. Virva seuraa häntä.

VIRVA

Vauu! Mä en oo ikinä käyny tällases paikas. Ja sä toit mut tänne.

Virva katsoo hymyillen Siljaa. Silja kävelee lähellä kallion reunaa taiteillen.

VIRVA

Hei! Oo varovaine!

Virva nauraa ja seuraa Siljaa. Silja pysähtyy ja ottaa kengät pois jalastaan. Hänen varpaansa on mustelmainen. Virva riisuu kenkensä.

VIRVA

Mikä siihen on sattunu?

SILJA

Äh! Mä löin sen kynnykseen.

VIRVA

Auts. Se varmaan sattuu.

Silja hieroo varvastaan.

SILJA

On mua sattunu pahemminki.

Silja nostaa katseensa Virvaan.

SILJA

Mä olin aatellu et mentäs tonne vähä kauemmas.

Virva juoksee Siljan osoittamaan suuntaan. Silja lähtee hänen peräänsä. Virva nauraa juostessaan. Siljaa ei naurata. Virva pysähtyy odottamaan Siljaa. Lähestyessään Virvaa Silja ei hidastakaan vauhtiaan. Hän tönäisee Virvan kumoon kalliolle.

VIRVA

Au! Miksä tollee teit? Mua sattuu.

Virva koskettaa hiuksiaan. Silja näkee, kuinka veri leviää nopeasti pieneksi lammikoksi Virvan pään alla.

SILJA

Kaikki on ihan hyvin.

Virva alkaa mennä tajuttomaksi. Silja kyykistyy veden rajaan. Virva makaa rantakalliolla hänen takanaan. Silja liikuttaa käsiään veden pinnalla.

SILJA

Kaikki hyvin. Kaikki on ihan hyvin.

Silja nostaa vettä käsistään tekemässä kupissa ja antaa sen valua sormiensa lävitse. Hän nousee seisomaan. Silja kahlaa yhä syvemmälle. Hän käy selälleen veteen. Virta tarraa hymyilevään Siljaan. Se kuljettaa häntä yhä kauemmas rannasta ja pitkin jokea.

SILJA (V.O)

Katso ulos ikkunasta. Mitä sinä näet? Lapsia. Paljon lapsia.

Mutta vaikka kuinka yrittäisit, et koskaan ikinä milloinkaan löydä tismalleen samanlaista lasta kuin juuri sinä vain olet. Sillä sinä, sinä olet ainut tässä koko maailmassa, joka olet sinä.

LOPPU

LÄHTEET

Tarkovski Adrei, Vangittu Aika
Julkaisuvuosi 1989

Anders Vacklin, Janne Rosenvall, Are Nikkinen, Elokuvan runousoppi
Painovuosi 2007

Timo Nurmi, Ilkka Rekiaro, Päivi Rekiaro, Timo Sorjanen, Gummeruksen
suuri sivistyssanakirja
Painovuosi 2007

Eeva Litmanen, Saa siinä monena olla
Painovuosi 2007

Kuvat: Jenny Matikainen